

NUORTEN KANSIO

Tehtäviä lastensuojelun vastaanottolaitoksen nuorille

Hanhisalo Pasi ja Ismail Taru
Opinnäytetyö, syksy 2011
Diak Etelä, Kauniainen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suun-
tautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) + kirkon nuoriso-
työnohjaajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Hanhisalo, Pasi & Ismail, Taru. Nuorten kansio – Tehtäviä lastensuojelun vastaanottolaitoksen nuorille. Diak Etelä, Kauniainen, syksy 2011, 146 s., 2 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyöntekijän virkakelpoisuus.

Opinnäytetyömme tavoite oli tuottaa nuorten tehtäväkansio Helsingin kaupungin sosiaaliviraston nuorten arviointi- ja vastaanottoyksikkö Tutkinta-aseman käyttöön. Tutkinta-asemalla on jatkuvasti nuoria, jotka eivät käy koulua tai jotka eivät syystä tai toisesta voi liikkua osaston ulkopuolella. Tehtäväkansion tarkoitus on tarjota näille nuorille mielekästä tekemistä osastolla vietettyihin päiviin.

Opinnäytetyö on produktio, joka tuotettiin Tutkinta-aseman tilauksesta vastaamaan sen tarpeisiin ja se laadittiin tiiviissä yhteistyössä laitoksen työntekijöiden kanssa. Tehtäväkansio sisältää tehtäviä seitsemästä eri teema-alueesta: 1. oma elämä, 2. perhe ja ystävät, 3. terveys, 4. tunteet, seurustelu ja seksuaalisuus, 5. mielenterveys ja päihteet, 6. rikollisuus sekä 7. ajanviete.

Tehtävien tarkoitus on tarjota nuorille tekemistä, saada heidät pohtimaan omaa elämäänsä ja tulevaisuuttaan sekä olla ohjaajien apuna arviointiprosessissa.

Opinnäytetyömme tietoperustaa varten tutustuimme laajasti lastensuojelun ja sijaishuollon historiaan Suomessa, nykyiseen lastensuojelulakiin sekä nuoruuden kehitykseen kehityspsykologian näkökulmasta. Kirjallisessa raportissa käsitelimme näiden aiheiden lisäksi Tutkinta-asemaa ja siellä tehtävää arviointityötä osana Helsingin kaupungin lastensuojelupalveluita.

Opinnäytetyöprosessimme aikana olimme tiiviissä yhteistyössä Tutkinta-aseman työntekijöiden kanssa ja saimme heiltä työn eri vaiheissa paljon hyviä ideoita sekä arvokasta palautetta, josta oli apua kansion laadinnassa. Palaute valmiista tehtäväkansioista on ollut hyvin positiivista. Kansio on otettu käyttöön ja palautteen mukaan se on tullut tarpeeseen.

Syitä, joiden vuoksi nuoret joutuvat sijaishuoltoon on monia. Näitä ongelmia tulisi nuoren arviointiprosessin aikana osata tunnistaa ja antaa hänelle tukea juuri oikeissa asioissa. Pyrimme valitsemaan tehtäväkansion tehtävät ja teemat niin, että mahdollisimman moni nuori voisi hyötyä niistä. Tehtävät ovat luonteeltaan sellaisia, että niitä on mahdollista hyödyntää myös esimerkiksi seurakunnan erityisnuorisotyössä tai rippikoulutyössä. Nuorten tehtäväkansio soveltuisi hyvin myös kirkon nuorisotyönohjaajan työvälineeksi.

Asiasanat: lastensuojelu, sijaishuolto, kehityspsykologia, tehtävät nuorille, produktio

ABSTRACT

Hanhisalo, Pasi and Ismail, Taru

Task folder for adolescents in child protection.

146 p., 2 appendices. Language: Finnish. Kauniainen, Autumn 2011.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of this thesis was to produce a task folder for adolescents at a child protection reception unit and it was made in co-operation with Tutkinta-asema, which is a child protection reception unit of Helsinki City for children aged 12 to 17. In Tutkinta-asema there are many adolescents who have e.g. dropped out of school for some reason and their days are lacking a structure without a program. The purpose of the task folder was to offer proper daytime activity for those not attending school.

The task folder was produced during spring and summer 2011. The folder was taken in use in Tutkinta-asema gradually during the process and it was finalized in July 2011. The written report of this thesis contains information on the history of child protection in Finland, introduction to the work being done in Tutkinta-asema, current laws dealing with child protection, studies on psychological development during adolescence and Tutkinta-asema's client description. Tasks of the folder were collected and made with a view to the study material and to the needs of Tutkinta-asema.

The folder of 95 pages contained tasks from seven themes: 1. My life 2. Family and Friends 3. Health 4. Feelings, Dating and Sexuality 5. Mental Health and Substance abuse 6. Criminality 7. Entertainment. The folder can be used in three different ways: firstly to offer daytime activity to the adolescents, secondly to help them reflect their lives and future, and thirdly to help the employees in their work.

Feedback by the employees on the task folder was positive throughout the whole process and the tasks have been found useful. Most tasks could be also used in other contexts than child protection. The task folder could also be a useful tool for parish youth workers.

Keywords: child protection, task folder, psychological development during adolescence

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	LASTENSUOJELUN JA SIJAISHUOLLON HISTORIA SUOMESSA	7
3	LASTENSUOJELU NYKYISIN	9
4	TUTKINTA-ASEMA	11
4.1	Tutkinta-aseman historiasta nykypäivään	11
4.2	Sijaishuollossa Tutkinta-asemalla	12
4.3	Nuoren arviointi Tutkinta-asemalla	13
4.4	Työn haasteita	16
5	NUORUUDEN KEHITYS	18
5.1	Fyysinen kehitys	19
5.2	Taantumavaihe osana nuoren itsenäistymiskehitystä	20
5.3	Ajattelun kehitys	23
5.4	Nuoruuden kehitystehtävät ja identiteetin kehitys	24
5.5	Sosiaalinen kehitys	26
5.6	Nuoruuden kehityksen ongelmia	27
6	NUORET SIJAISHUOLLOSSA	30
6.1	Tutkinta-aseman asiakkaat	30
6.2	Sijaishuoltoon siirtymisen syitä	31
6.3	Juurien tuntemisesta itsensä tuntemiseen	32
6.4	Selviytymisen mittarit	33
7	NUORTEN KANSIO	34
8	KANSION KÄYTTÖ KIRKON NUORISOTYÖSSÄ	37
8.1	Kirkon erityisnuorisotyö	37
8.2	Rippikoulutyö	38
9	OPINNÄYTETYÖPROSESSI	41

9.1	Prosessin kulku	41
9.2	Palaute tehtäväkansion materiaalista ja käytöstä	42
10	POHDINTA	45
10.1	Jatkotutkimus	45
10.2	Opinnäytetyön hyödyllisyys meille ja muille kuin Tutkinta-asemalle	46
11	LÄHTEET	47
	LIITE 1: Ohjeita Sisänuorikansioon	50
	LIITE 2: Nuorten kansio	51

1 JOHDANTO

Nuorten lyhytaikaiseen sijoitukseen tulee vuosittain useita nuoria. Monet heistä käyvät normaalisti koulua sijoituksensa aikana, mutta osa on tippunut koulujärjestelmän kyydistä, syystä tai toisesta. Helsingin kaupungin arviointi- ja vastaanottoyksikkö Tutkinta-asema lähestyi meitä siitä syystä, että he kaipasivat tekemistä niille nuorille, jotka viettävät koulupäivänsä yksikössä.

Niinpä lähdimme työstämään opinnäytetyöksemme tehtäväkansiota. Olemme molemmat kiinnostuneita lastensuojelusta ja olemme tehneet työharjoitteluita vastaanottoyksiköissä. Myös Tutkinta-asema on tullut molemmille tutuksi. Tämän vuoksi meillä molemmilla oli jo mielessämme jonkinlainen käsitys siitä, millainen kansio voisi olla.

Opinnäytetyömme teoriapohjaksi valitsimme lastensuojelun ja Tutkinta-aseman historian sekä nuoren kehityksen ja kehityksen ongelmat. Lisäksi tarkastelemme tietoperustassamme hieman aihepiirejä, joiden pohjalta laadimme lopulliset tehtävät nuorten kansioon. Edellä mainitut tietoperustan aiheet ovat mielestämme oleellisia asioita sijaishuollon työn ymmärtämisen kannalta ja sitä myöten tehtäväkansionme laatimisen kannalta.

Olemme koonneet tehtäväkansiota tietoperustaa ajatellen sekä Tutkinta-aseman työntekijöiden toiveita kuunnellen. Olemme pyrkineet valitsemaan kansioon mahdollisimman selkeitä tehtäviä, jotta nuoret voisivat tehdä niitä pääsääntöisesti itsenäisesti. Olemme tuottaneet tehtäviä itse ja osan olemme hankkineet eri lähteistä hyödyntäen jo valmiita tehtäviä. Toivomme tehtäväkansionme auttavan Tutkinta-aseman työntekijöitä heidän arviointityössään. Lisäksi toivomme tehtäviä tekevien nuorten oivaltavan asioita itsestään ja omasta elämästään. Tavoitteenamme on ollut tuottaa kaikille hyödyllinen työväline.

2 LASTENSUOJELUN JA SIJAISHUOLLON HISTORIA SUOMESSA

Lasten ja nuorten sijaishuollosta voidaan puhua jo 1800-luvun Suomessa. Siihen aikaan ongelmat olivat kuitenkin toisenlaiset ja puhuttiin lähinnä köyhäinhoidosta. Perheet olivat köyhiä, eikä heillä aina ollut varaa huolehtia omista lapsistaan. Köyhäinhoitona oli järjestetty maaseudulla elätteelle anto, joka koski esimerkiksi turvattomia lapsia ja nuoria. Elätteelleantojärjestelmä toimi siten, että kylällä järjestettiin huutokaupat, joissa vähiten lapsesta vaatinut sai hänet elätikseen. Tämä varmisti lapselle pääsyn kyläläisten omiin taloihin ja turvasi hänen toimeentulonsa. Apu oli kaikin puolin sattumanvaraista sekä maaseudulla että kaupungissa. (Karisto, Takala, Haapola 1997, 231.)

Elätiksi otetut lapset olivat kodeissa hyvin huonossa asemassa ja siihen kohdistui paljon kritiikkiä. Senaatti kielsi huutokaupat vuonna 1891, mutta vielä maailmansotien jälkeisenä aikanakin elätteelle annolla oli niin huono maine, että lasten katsottiin olevan paremmassa hoidossa orpolasten laitoshuollossa kuin yksityiskoteihin sijoitettuina. (Karisto, Takala, Haapola 1997, 236.)

Sosiaalihuollon kehityksen ja lastensuojelun järjestämisen taustalla on aina ollut inhimillinen auttamishalu ja samaan aikaan sosiaalisen kontrollin tarve. Halu työn kehittämiseen alkoi näkyä vuonna 1919, jolloin pyrittiin valtakunnallisen keskusjärjestön perustamiseen. Heti seuraavana vuonna perustettiin Mannerheimin lastensuojeluliitto, joten kaivattu lastensuojelun keskusjärjestö syntyi. (Pulma 1987, 188.)

Keskusjärjestöstä huolimatta lastensuojelun merkitys muovautui hitaasti. Suomen lastensuojelulakia yritettiin laatia ja uudistaa useita vuosikymmeniä lakiesityksien koskaan menemättä läpi. Viimein vuonna 1984 astui voimaan uusi laki. Lain ideologiana oli lapsen etu. Keskeisin sanoma oli, että lapsista ja nuorista oli tehtävä täysivaltaisia kansalaisia ja heitä on kuultava heitä koskevia ratkaisuja tehtäessä. Lain tehtävänä oli myös opettaa vanhempia oikeisiin kasvatukseen menetelmiin asettamalla lapsen etu vanhempien oikeuden yläpuolelle. (Pulma

1987, 245–246.) Uuden lastensuojelulain myötä lasten asema yhteiskunnassa parani huomattavasti.

Lakiin on viime vuosina tehty uusia muutoksia. Merkittävimpiä muutoksia ovat esimerkiksi viranomaisten lisääntyneet velvoitteet, kuten laajentunut ilmoitusvelvollisuus. Tavoitteena on ennaltaehkäistä sijoituksia sekä puuttua huonoihin oloihin mahdollisimman nopeasti. Kuntien on laadittava lastensuojelusuunnitelma ja resurssien on oltava kunnossa. Lain myötä myös jokaiselle lastensuojelun asiakkaaksi tulevalle lapselle on määrättävä oma sosiaalityöntekijä. (Lapsitieto 2007.)

Nykypäivänä jokainen syntyvä lapsi on valmiiksi yhteiskunnallisen huolenpidon ja valvonnan alla. Lapsen tarkkailu alkaa jo ennen syntymää neuvolan kautta ja jatkuu pitkälle nuoruuteen saakka. Ongelmien ilmaantuessa apua saa eri suunnilta: kasvatus- ja perheneuvolan lisäksi koulujärjestelmän kautta esimerkiksi kuraattorin, tukioppilaiden ja erityisluokkien välityksellä. (Pulma 1987, 247.) Valvonnasta ja avun saannista huolimatta lastensuojelulaitokset ovat kovassa käytössä. Arviointi- ja vastaanottoyksikkö Tutkinta-asema on tärkeässä roolissa helsinkiläisten kriisitilanteissa olevien nuorten tilannetta kartoittaessa.

3 LASTENSUOJELU NYKYISIN

Lastensuojelulla tarkoitetaan nykyisin lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua, jota toteutetaan selvittämällä lastensuojelun tarve. Siihen liittyy asiakassuunnitelman teko sekä avohuollon tukitoimenpiteet. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua ovat myös kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin mahdollisesti liittyvä sijaishuolto ja jälkihuolto. (Laki lastensuojelulain muuttamisesta, 88/2010.)

Lastensuojelulaki määrää kunnan velvolliseksi järjestämään ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsi ei vielä ole lastensuojelun asiakas. Ehkäisevällä lastensuojelulla on tarkoitus edistää ja turvata lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia. Samalla tuetaan myös vanhemmuutta. Tällaista lastensuojelua on erityinen tuki, jota annetaan opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoidossa, äitiys- ja lastenneuvolassa, sekä muussa sosiaalihuollossa. (Laki lastensuojelulain muuttamisesta, 88/2010.)

Jos lapsi on lastensuojelun asiakas, hänelle tulee määrätä oma sosiaalityöntekijä, joka vastaa lapsen asioista. Lastensuojelun järjestämisestä tulee vastata lapsen tai nuoren kotikunta. Jos lapsi kuitenkin asuu toisessa kunnassa kuin kotikunnassaan, voivat kunnat tarvittaessa sopia lastensuojelun järjestämisestä toisin kuin laissa on määrätty, jos se on lapsen edun mukaista. (Laki lastensuojelulain muuttamisesta, 88/2010.)

Myös Tutkinta-asemalle sijoitetuille nuorille määrätään omat sosiaalityöntekijät, jotka vastaavat nuoren asioista. Nuorilla on myös oikeus tulla kuulluksi. Lastensuojelua toteutettaessa on selvitettävä nuoren toivomukset ja mielipide, sekä otettava ne huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa edellyttämällä tavalla. Nuoren mielipide on selvitettävä hienovaraisesti siten, että tästä ei aiheudu tarpeettomasti haittaa nuoren ja hänen vanhempiensa tai muiden läheisten ihmisten välisille suhteille. Nuoren mielipiteen selvittämisen tapa ja pääasiallinen sisältö on kirjattava häntä koskeviin asiakasasiakirjoihin. (Laki lastensuojelulain muuttamisesta, 88/2010.)

Kiireellistä sijoitusta koskevissa päätöksissä on selvitettävä nuoren, vanhemman, huoltajan sekä muun nuoren hoidosta ja kasvatuksesta tällöin vastaavan henkilön mielipide ja käsitys asiasta. Selvittäminen voidaan kuitenkin jättää tekemättä, jos siitä aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaa haittaa nuoren terveydelle, kehitykselle tai turvallisuudelle. (Laki lastensuojelulain muuttamisesta, 88/2010.)

Käytännössä kaikilla Tutkinta-aseman asiakkailla on oikeus käyttää myös omaa puhevaltaansa, sillä yli 12-vuotiailla on siihen oikeus. Mielipide voidaan jättää selvittämättä ainoastaan siinä tilanteessa, jos selvittäminen vaarantaisi nuoren kehitystä tai terveyttä, tai se katsotaan muuten ilmeisen tarpeettomaksi (Lastensuojelulaki, 417/2007). Lastensuojelun asiakkaana olevalle nuorelle on tehtävä asiakassuunnitelma, josta tulee käydä ilmi, mihin asioihin asiakkuudella pyritään vaikuttamaan. Suunnitelmaan on kirjattava palvelujen ja tukitoimien järjestäminen ja sitä on täydennettävä tarvittaessa. (Lastensuojelulaki, 417/2007.)

4 TUTKINTA-ASEMA

4.1 Tutkinta-aseman historiasta nykypäivään

Tutkinta-asema on Helsingin kaupungin sosiaaliviraston arviointi- ja vastaanottoyksikkö nuorille. Tutkinta-asema on ollut toiminnassa 1960-luvulta asti, jolloin se perustettiin Kallion virastotaloon poliisin avuksi lähinnä rikostaustaa omaavien nuorten sijoituspaikaksi. (Viitikko Risto, henkilökohtainen tiedonanto 2010.) 1960-luvulla alkoi suuri elämäntavan muutos, joka näkyi nuorten liikkuvana elämäntapana, ja suojelukasvatustarpeen suurin syy oli jokin rangaistava teko (Pulma 1987, 219). Alle 18-vuotiaille nuorille ei ollut Helsingissä mitään paikkaa mihin heitä voisi sijoittaa, eikä poliisi katsonut hyväksi sijoittaa heitä tavalliseen putkaan. Näin syntyi nuorille tarkoitettu Tutkinta-asema. Nykyisin Tutkinta-aseman tehtävänä on tarjota lyhytaikaista sijoitusta kriisi- ja ongelmatilanteiden selvittelyä varten. Kohderyhmänä ovat 12– 17-vuotiaat helsinkiläiset nuoret. (Viitikko Risto, henkilökohtainen tiedonanto 2010.)

Asiakkuus Tutkinta-asemalla perustuu aina lastensuojelulakiin ja asiakkaaksi tullaan lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden tai sosiaalipäivystyksen sijoittamana. Joissain tapauksissa myös poliisi voi toimittaa nuoren Tutkinta-asemalle. Tutkinta-asema on osa Helsingin kaupungin sosiaaliviraston toimintaa. Sosiaalityöntekijöiden kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Yhteistyötä tehdään myös poliisin kanssa sekä tarvittaessa muiden lastensuojelulaitosten kanssa. Muita tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat asiakkaiden perheet ja opettajat. Opettajien kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeää, jotta nuori voisi jatkaa opiskelua sijoituksen aikanakin tai aloittaa sen, jos koulunkäynti on aiemmin jäänyt kesken. Opettajat voivat myös kertoa omat mielipiteensä nuoren hyvinvoinnista, mikä voi osaltaan auttaa nuoren arvioinnin tekemisessä. Nuoret saattavat itse aluksi vastustaa sijoitusta Tutkinta-asemalle, mutta usein mielipide voi muuttua ja toiminta alkaa tuottaa tulosta. Useimmiten vanhemmat ovat yhteistyöhaluisia ja ovat valmiita antamaan lapsensa sijoitukseen, mutta poikkeuksiakin löytyy. (Viitikko Risto, henkilökohtainen tiedonanto 2010.)

4.2 Sijaishuollossa Tutkinta-asemalla

Tutkinta-asema on lastensuojelulaitos, jossa järjestetään nuoren sijaishuolto lyhytaikaisesti kiireellisissä tilanteissa. Nuori on sijoitettuna niin kauan, kunnes hänelle sopiva jatkosijoituspaikka on löytynyt. Nuoren tilaa ja hänen tuen tarvettaan arvioidaan. Toiminnan tavoitteena on löytää nuoren edun mukainen ratkaisu jatkoa ajatellen. (Saastamoinen 2008, 86–87.)

Nuoren asemaan sijaishuollossa vaikuttaa se, millä päätöksellä hänet on Tutkinta-asemalle sijoitettu. Lastensuojelulaki määrittää sijoituksen syyt. Nuori voi olla kiireellisesti sijoitettuna (38 §) tai hänet on huostaan otettu (40 §). Usein kiireellinen sijoitus tai huostaanotto on sijoituksen syynä, mutta pykälää voidaan myös muuttaa sijoitusjakson aikana sijoitukseksi avohuollon tukitoimenpiteenä (37 §). (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Tutkinta-aseman työn kannalta merkittävät lakipykälät ovat: yhteydenpidon rajoittaminen (62 §), aineiden haltuunotto (65 §), henkilötarkastus (66 §), omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen (67 §), kiinnipitäminen (68 §), liikkumisvapauden rajoitus (69 §) ja eristäminen (70 §). Rajoittavia lakipykäläiä on noudatettava harkiten ja ainoastaan, jos tilanne sen todella vaatii, nuoren turvallisuuden takaamiseksi. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Rajoitustoimenpiteistä merkittävin Tutkinta-asemalla on liikkumisvapauden rajoitus, joka on sijoituksen ensimmäisellä viikolla lähes jokaisella sijoitukseen tullella nuorella. Tämä sen vuoksi, että nuori voisi pysähtyä miettimään tilannettaan, ja että arvioinnin aloitus olisi turvattua. Rajoitustoimien täytyy aina olla perusteltuja, niitä ei saa käyttää rangaistustoimenpiteinä. Nuoren liikkumisvapautta voidaan rajoittaa myös nuoren käyttäytymiseen liittyvän akuutin kriisin tai muun ongelmatilanteen rauhoittamiseksi. Liikkumisvapauden rajoittamisella voidaan esimerkiksi katkaista lapsen osalta kiihtyvä epäsosiaalinen kierre. (Saastamoinen 2008, 246–247.)

Sijoituksessa nuorelle on tärkeää aikuisen läsnäolo ja häntä kannustetaan harrastuksissa, koulunkäynnissä, kuntoutumisessa ja kaikessa muussa tasapainoisen tulevaisuuden mahdollistavissa valinnoissa. Sijaishuollossa tulee turvata nuoren kokonaisvaltainen turvallisuus, asettaa rajoja ja valvoa häntä. Rajoitustoimenpiteiden käytössä noudatetaan lakia ja erityistä harkintaa. (Sosiaaliportti 2008.)

Kun arviointijakso Tutkinta-asetelmalla on päättymässä, on nuoren jatkosijoitusta pohdittava monien työntekijöiden kesken. Sijoituksen valinnassa on huomioitava nuoren tarpeet ja sijoituksen perusteet. Vaihtoehtoina ovat sukulaissijoitus, perhehoito, ammatilliset perhekodit, lasten- ja erityislastenkodit sekä nuoriso- ja koulukodit. Ennen sijoitusta kodin ulkopuolelle on selvitettävä läheisten mahdollisuudet ottaa nuori luokseen tai heidän mahdollisuutensa osallistua muuten nuoren tukemiseen. (Kuula & Marttunen 2009, 7.)

Lähiverkoston kartoittaminen tulisi lain mukaan tehdä jo ennen sijoitusta mihinkään laitokseen, mutta kiireellisissä sijoituksissa perusteellisen selvityksen tekeminen on mahdotonta. (Saastamoinen 2008, 103.) Tutkinta-asetelman asiakkaiksi tullaan useimmiten juuri kiireellisesti sijoitettuna, jonka vuoksi lähiverkoston kartoittaminen on mahdollista vasta sijoitusaikana.

4.3 Nuoren arviointi Tutkinta-asetelmalla

Arviointijakson ihanteellinen pituus on kuukausi. Jokaisella sijoitusviikolla on omat arviointia tukevat menetelmät, joita omaohjaajat työssään käyttävät. Ensimmäisellä viikolla pyritään pitämään tuloneuvottelu, johon osallistuvat nuori itse, hänen vanhempansa, sosiaalityöntekijä ja omaohjaaja. Tuloneuvottelussa pyritään kartoittamaan nuoren tilannetta keskustelemalla nuoren sijoituksen syistä.

Euroadad on yksi nuoren haastattelumenetelmästä, jota käytetään ensimmäisellä sijoitusviikolla. Kyselyn perusteella saadaan laaja-alaista tietoa nuoren pärjäämisestä ja haastattelun tuloksia voidaan käyttää osaltaan nuoren arvioinnin

suunnittelussa ja seurannassa. Euroadadista on tärkeää antaa nuorelle palautetta kirjallisesti sekä suullisesti. (Lepistö, von der Pahlen & Marttunen i.a.)

Toinen kartoitusmenetelmä on Achenbach, jolla kartoitetaan nuoren käyttäytymistä ja tunne-elämän hallintaa. Kyselylomakkeita on opettajille, vanhemmille sekä nuorelle itselleen. Kyselyssä on muun muassa paljon kysymyksiä psykiatrisista oireista. Käyttäytymisen kartoitus voi osaltaan tukea ohjaajan työtä nuoren arviointia laatiessa, sekä auttaa ohjaamaan nuorta oikean hoidon piiriin. (Koskelainen 2009.)

Toisella sijoitusviikolla nuori voi osallistua normaaliin koulunkäyntiin, jos ei hänen liikkumavapauttansa ole rajoitettu. Omaohjaajan tulee myös kartoittaa nuoren mahdolliset hoitokontaktit, esimerkiksi psykiatrisen hoidon puolelle. Nuoren arkea suunnitellaan, hänen kanssaan tehdään verkostokartta sekä nuori tapaa toisella viikollaan myös psykologin. Psykologin tapaamisia jatketaan koko sijoitusjakson ajan, mikäli se osoittautuu tarpeelliseksi.

Kolmannella sijoitusviikollaan nuori voi alkaa viettää kotiharjoitteluja viikonloppuisin, mikäli tilanne sen sallii. Nuorelle tehdään tarvittaessa päihdehaastattelu, sekä pidetään neuvottelu omaohjaajan, nuoren, hänen vanhempiansa, sosiaalityöntekijöiden sekä mahdollisten muiden työntekijöiden kanssa. Kolmannella viikolla kartoitetaan myös avotyön tarve.

Neljännellä viikolla pyritään pitämään nuoren loppuneuvottelu, jossa päätetään nuoren jatkosijoituksesta. Aina tämä ei tietenkään toteudu, sillä harvoin arvioinnin pystyy suorittamaan neljässä viikossa. Sijoitusaika voi monista eri syistä venyä, esimerkiksi jos nuoren on jäätävä osastolle odottamaan jatkosijoituspaikkaa, eikä sen odottaminen kotona onnistuisi. Jokaisella sijoitusviikolla omaohjaajan tulisi pyrkiä pitämään omaohjaajakeskusteluita nuoren kanssa. Tämä on erittäin tärkeää arvioinnin laatimisen kannalta. Omaohjaaja kirjoittaa arvion nuoren tilasta, ja se on mahdotonta, jos nuoreen ei ole muodostettu omaohjaajasuhdetta. Omaohjaajan työhön kuuluu arvion laatiminen nuoresta, mutta myös muut osaston työntekijät lukevat sen ja kommentoivat tarvittaessa. Yhteistyö

osastolla on tiivistä ja tarpeellista, jotta nuoren asiat voidaan saada käsitellyksi mahdollisimman laaja-alaisesti.

Kaikki osaston työntekijät suorittavat arviointia havainnoimalla nuorta. Sen lisäksi tarvittaessa käytetään psykologin, lääkärin ja erityissosiaalityöntekijän arvioita. Jokainen työntekijä käyttää omalle työlleen tyypillisiä arviointimenetelmiä havainnoinnin ja haastattelun lisäksi. Moniammatillisuus nähdään tärkeänä nuoren arviota tehdessä. (Kyrönseppä & Rautiainen 1993, 81.)

Tärkeä päivittäinen työväline on myös Effic, sähköinen asiakastietojärjestelmä. Sinne kirjataan nuoren kuulumiset, josta jokainen osaston työntekijä pystyy ne lukemaan. Efficin käyttö on mielekästä myös siksi, että osa sosiaalityöntekijöistä seuraa sitä. Osaston työntekijät voivat seurata psykologin ja sosiaalityöntekijän kirjaamia merkintöjä, joten nuoren kuulumiset tulevan laajalti kaikkien tietoon. (Viitikko Risto, henkilökohtainen tiedonanto 2010.)

Huolellinen ja monipuolinen tilannearviointi on hyvin merkityksellistä. Se kertoo vanhemmille ja nuorelle, että kasvua vaarantavat tekijät otetaan vakavasti. Nuoren tilanteen monipuolinen kartoittaminen viestittää, mitkä tekijät ovat tärkeitä nuoren kehitykselle. Nuoren arvioinnista tulee ilmi, kuinka kunkin nuoren etu on määritelty ja millaisin toimintatavoin ohjaaja ja muu työryhmä ennakoivat tulevaisuutta. (Kananoja & Turunen 1996, 82.)

Suuri osa Tutkinta-asemalle sijoitetuista nuorista voivat palata takaisin omaan kotiinsa erilaisten avohuollon tukitoimien avulla. Tutkinta-asemalla on omaa avotyötä, jota kautta useat nuoret ja heidän vanhempansa voivat saada tukea. Joissain tapauksissa nuori on sijoitettava jatkosijoitukseen, esimerkiksi päihteiden käytön katkaisemiseksi. Osa nuorista myös huostaanotetaan ja sijoitetaan lastenkoteihin. Ennen kuin huostaanottoon voi ryhtyä, tulee nuoren ja perheen tilannetta kartoittaa mahdollisimman monipuolisesti. Huostaanotto on viimeinen keino turvata lapsen kasvu ja kehitys. (Kuula & Marttunen 2009, 15.)

Suomalaisessa lastensuojelussa sijaishuollon perustana pidetään sen väliaikaisuutta. Väliintuloilla pyritään aina siihen, että lapsi ennemmin tai myöhemmin

kasvaksi vanhempansa tai vanhempiensa luona. (Hujala, Puoti & Saario 2004, 203.) Jotta vanhempien luokse palaaminen olisi mahdollista, on nuoren itsensä oltava valmis työstämään omia ongelmiaan.

4.4 Työn haasteita

Tutkinta-asetelmalla tehtävä työ on muuttunut sen olemassaolon aikana. Toiminnan alussa asiakkaina olleet nuoret tulivat laitokseen lähinnä rikollisuuden vuoksi, mutta nykyään nuorten tulossyyt ovat hyvin moninaiset. Lastensuojelutyö on ylipäättään kokenut suuren muutoksen asiakaskunnan muutoksen ja uudistuneen lainsäädännön myötä.

Työn haastavuutta lisää asiakaskunnan muutos ja heidän ongelmiansa vaikeutuminen. Nuorten ongelmat ovat monikerroksisempia ja heidän perhetaustansa pirstaleisempia kuin ennen. Perheolojen sekavuus voi vaikeuttaa työtä, kun nuorten elämässä on useita läheisiä aikuisia, jotka eivät kuitenkaan ole välttämättä keskenään väleissä. Ongelmaksi voi muodostua näin tiedon kulku, kun salassapitovelvollisuus rajoittaa tiedonannon ainoastaan nuoren huoltajille, vaikka joskus lapsen edun mukaista olisi myös tiedon kulku hänen muille läheisille aikuisilleen. Nuorten ongelmien vakavuudesta ja syvenemisestä kertovat Tutkinta-asetelmalla tehtävien rajoituspäätösten kasvava määrä. Nuoria joudutaan rajaamaan lain sallimissa puitteissa paljon heidän hyvinvointinsa turvaamiseksi.

Maahanmuuttajataustaisten perheiden lukumäärä Helsingin kaupungin lastensuojelupalveluiden asiakkaina on jatkuvassa kasvussa. Tämä näkyy myös Tutkinta-asetelmalla tehtävässä työssä. Yhä useampi laitokseen tuleva nuori on etniseltä alkuperältään jokin muu kuin suomalainen. Kulttuurierot luovat uudenlaisia haasteita osastojen arkeen kuin myös yhteistyöhön perheiden kanssa. Yhteisen kielen puuttuminen vanhempien ja ohjaajien välillä on monessa tapauksessa todellinen ongelma. Virallisissa neuvotteluissa paikalle saadaan kyllä tulkki, mutta arkipäivän asioista sopiminen vanhempien kanssa voi olla hyvinkin haastavaa. Näissä tilanteissa nuori voi joutua toimimaan tulkkina vanhempiensa ja

ohjaajien välillä. Tämä voi olla nuoren edun kannalta epäedullista, kun hän on ikään kuin tilanteen herrana voidessaan vaikuttaa informaation kulkuun.

Uuden lastensuojelulain myötä dokumentointi on tärkeä osa laitoksessa tehtävää työtä ja se viekin ohjaajien työajasta ison osan. Lain mukaan kaikkiin nuoren tarvitsemiin lastensuojelutoimenpiteisiin vaikuttavat tiedot sekä toimenpiteiden suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan kannalta tarpeelliset tiedot on kirjattava nuorta koskeviin asiakasasiakirjoihin (Lastensuojelulaki 417/2007, § 33). Tämä on tietenkin työn kannalta hyvä asia ja on lapsen edun mukaista että kaikki hänen kohdallaan tehty työ on läpinäkyvää, mutta se on myös muuttanut ohjaajien työn luonnetta merkittävästi. Ohjaajien työajasta kuluu välillä kohtuuttomankin paljon tietokoneen ääressä, kun ennen he ovat voineet viettää enemmän aikaa nuorten kanssa. Ylipäättään lastensuojelutoimenpiteisiin liittyvä monimutkainen byrokratia ja paperisota ovat usein työssä rasitteena ja voivat joskus jopa toimia tarkoitustaan vastaan. Nuoren etu tuntuu joskus kadonneen laskukäytön ja säästöjen viidakkoon.

5 NUORUUDEN KEHITYS

Ihmisen kehityksellä tarkoitetaan elämän laaja-alaista laadullista muutosta, joka tapahtuu ajan myötä. Se pitää sisällään muun muassa kognitiivisia, fyysis-motorisia, sosiaalisia ja emotionaalisia muutoksia. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 8.) Kehitystä tarkasteltaessa on syytä erottaa toisistaan fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kehitys. Vaikka näitä kolmea onkin mielekästä tarkastella erikseen, on syytä pitää mielessä, että nämä kolme muodostavat ihmisessä kokonaisuuden ja ne ovat tiiviisti vuorovaikutuksessa toisiinsa. Kehitys yhdellä alueella vaikuttaa kehityksen kulkuun myös muilla alueilla. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 30.)

Fyysisellä kehityksellä tarkoitetaan ihmisen fyysistä kasvua ja motorista kehitystä. Fyysinen kasvu on pitkälti ihmisen biologisten toimintojen säätelemää ja perinnöllisten tekijöiden ohjaamaa kehon eri osien kasvua ja kypsymistä. Motorinen kehitys taas on yksilön lihasten hallinnan ja liikkeiden kehitystä. Varsinkin varhaislapsuudessa ja murrosiässä fyysinen kehitys vaikuttaa paljon ihmisen kehitykseen myös psyykkisesti ja sosiaalisesti. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 31.) Lapsuudessa esimerkiksi kävelemään oppiminen avaa lapselle aivan uusia mahdollisuuksia tutkia maailmaa, ja näin edistää myös hänen kognitiivisten sekä sosiaalisten taitojen kehittymistä.

Psyykinen kehitys tarkoittaa ihmisen mielensisäisten toimintojen kehittymistä. Siinä voidaan nähdä kolme eri osa-aluetta: Kognitiivinen kehitys, johon kuuluvat muun muassa muistin, oppimisen ja ajattelun kehitys, motivationaalisten toimintojen kehitys eli ihmisen motiivien ja tunnekokemusten kehittyminen, sekä persoonallisuuden kehittyminen, joka pitää sisällään identiteetin kehittymisen. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 31–33.)

Ihminen kuuluu syntymästään saakka johonkin sosiaaliseen ympäristöön ja sosiaalinen vuorovaikutus onkin tärkeä osa ihmisenä olemista. Sosiaalinen kehitys on yksilön kehittymistä eri ryhmien ja sosiaalisten yhteisöjen jäseneksi. Perus-

tana tälle ovat lapsuuden varhaiset vuorovaikutussuhteet ja kulttuuri, jossa ihminen elää. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 35–36.)

Nuoruuden kehitys erotellaan usein kolmeen eri vaiheeseen: varhaisnuoruuteen (noin 11–14-vuotiaana), keskinuoruuteen (noin 15–18-vuotiaana) ja myöhäisnuoruuteen (noin 19–25-vuotiaana). Varhaisnuoruuden alkaminen sijoittuu puberteetin alkuun, eli siihen kun nuori tulee murrosikäiseksi. Myöhäisnuoruuden vaihtumista aikuisuuteen on taas vaikeampi määritellä. (Horppu, Leppämäki & Nurmiraanta 2009, 72.) Tästä nuoruuden kolmannelle vaiheelle voitaisiinkin käyttää nimitystä varhaisaikuisuus tai muotoutuva aikuisuus (Nurmi ym. 2006, 125).

5.1 Fyysinen kehitys

Kasvaessaan lapsuusiästä nuoruuteen tulee lapsi aikanaan murrosikään. Fyysinen kypsyminen ja psyyken kehitys muodostavat kokonaisuuden, jota nimitetään puberteetiksi. (Ahonen ym. 2006, 126.) Puberteetti on kehitysvaihe, jolloin nuorena tapahtuu suuria fyysisiä ja psyykkisiä muutoksia, joiden lopputuloksena on sukukypsä ja mieleltään aikuinen ihminen. Pojat ovat puberteettinsa keskivaiheilla keskimäärin noin 13,5 -vuotiaana ja tytöt yleensä vakaat kaksi vuotta aikaisemmin. (Aalberg 2006, 30.) Fyysiset muutokset kestävät yleensä noin kolme vuotta, mutta psyykinen kehitys on huomattavasti hitaampaa ja kestääkin fyysiseen kehitykseen verrattuna kaksinkertaisen ajan (Aalberg 2006, 28). Puberteetti alkaa aivoista sukupuolirauhasiin vaikuttavien hormonien erityksen lisääntymisenä sekä kasvuhormonin erityksen muutoksena. Nämä hormonaaliset muutokset saavat nuorena aikaan kasvun ja kehityksen, jonka tuloksena nuori on lisääntymiskykyinen. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 167; Nurmi ym. 2006, 126.)

Pojan huomattavimpia fyysisiä muutoksia ovat kasvupyrähdys, äänenmurros, karvoituksen lisääntyminen, sukupuolielinten kasvu sekä yölliset siemensyöksyt (Aalberg 2006, 29). Tytöllä näkyvimpiä fyysisiä muutoksia ovat sukupuolielinten kehittyminen, rintojen kasvu, karvoituksen lisääntyminen sekä kuukautisten al-

kaminen (Siltala 2006, 39). Fyysisen kehityksen nopeus on suuri haaste nuoren psyykelle sen yrittäessä sopeutua uudelta ja vieraalta tuntuvaan kehoon. Hämmennystä lisää vielä se, että muutokset tapahtuvat eri ruumiinosissa eri aikoihin. (Siltala 2006, 39.) Fyysiset muutokset vaikuttavat nuoren mielen rakentumiseen, mutta tärkeintä psyykkisen kehityksen kannalta on se, kuinka hän sopeutuu kypsään kehoonsa ja ottaa sen haltuunsa. Tätä fyysisen kehityksen alkuun panemaa mielen jäsentymättömyyttä kutsutaan pubertaaliseksi kaaokseksi. (Aalberg 2006, 29.)

5.2 Taantumavaihe osana nuoren itsenäistymiskehitystä

Nuoruudessa lapsi käy läpi rajuja muutoksia kehittyessään kohti aikuisuutta. Nuoruuden psyykkisellä ja sosiaalisella kehityksellä on paljon yhtymäkohtia varhaislapsuuden kehitysvaiheisiin, joten ymmärtääksemme paremmin nuoruutta kehitysvaiheena on ensin tutustuttava varhaislapsuuden kehityksessä tapahtuviin asioihin. (Aalberg 2006, 28–29.)

Ensimmäisenä ikävuotenaan lapsi elää vahvassa symbioottisessa suhteessa äitiinsä. Pikkuhiljaa lapsen ajattelun kehittyessä tämä alkaa irrottautua äidistä isän houkutellessa häntä erillisyyteen passiivisesta äitisuhteesta. Poika alkaa tiedostaa fyysisen samankaltaisuutensa isän kanssa ja alkaakin tämän vuoksi vahvasti samaistua isään tai tarjolla oleviin muihin läheisiin miehiin. Poika muodostaa mielensä kehityksen tueksi isästään hyvin ihannoidun kuvan. Isä on mahtava ja isän mahtavuus on myös pojan mahtavuutta. Tässä vaiheessa lapsi elää kahdenkeskisessä eli dyadisessa vuorovaikutussuhteessa, jossa hän on kiintynyt vanhempiinsa erikseen ilman näiden kahden kilpailua. (Aalberg 2006, 28.)

Lapsen kehittyessä hän siirtyy vuorovaikutussuhteessa vanhempiinsa kolmenkeskiseen eli triadivaiheeseen. Tästä kehitysvaiheesta käytetään myös nimitystä oidipaalikokemus (Horppu ym. 2009, 28-29). Lapsi huomaa, että vanhempien välillä onkin jotakin, johon hän ei ole osallisena. Mustasukkaisuudessaan lapsi haluaa vuorotellen omistaa jommankumman vanhemman kokonaan syrjäyttäen

toisen tästä suhteesta. Lapsi kuitenkin joutuu huomaamaan epäonnistuneensa pyrkimyksessään, koska tilanne on mahdoton: hänestä ei ole vielä isän tai äidin paikalle. Tämä kokemus on kolaus lapsen itsetunnolle, jonka käsittelyyn hän palaa nuoruusiässä. Lapsi luopuu toistaiseksi pyrkimyksistään syrjäyttää toinen vanhemmista ja torjuu ne tietoisuudestaan nuoruusikään asti, jolloin ne nuoruuden myllerryksessä nousevat uudelleen ajankohtaisiksi. Kolmenkeskisen vaiheen jälkeen lapsi hakeutuu korostetusti vanhemman luokse, jonka hän olisi halunnut syrjäyttää pyrkien samaistumaan häneen. (Aalberg 2006, 28–29.)

Poika hakee isästään vahvistusta omalle itsetunnolleen ja nauttii miehisestä seurasta ja hän tarvitsee kipeästi miehen mallia samaistumiskohteekseen. Pojan itsetunto ja miehinen identiteetti vahvistuvat hänen ihannoidessa isäänsä tai muuta läheistä miestä tämän antaessa pojalle vastavuoroisesti arvostusta. (Aalberg 2006, 28–29.) Tyttö taas tavallisesti samaistuu äitiinsä heidän fyysisen ja psyykkisen samankaltaisuutensa vuoksi. (Siltala 2006, 40.)

Puberteetin aikainen fyysinen kehittyminen on niin nopeaa, että mieli ei oikein tahdo pysyä kehityksen mukana. Pikkuhiljaa kuitenkin ihmisen mielikin kehittyy ja sopeutuu tapahtuneisiin fyysisiin muutoksiin. Kehityksessä tapahtunut fyysinen muutos on kuitenkin niin raju, etteivät aiemmin opitut mielenhallinnan keinot enää riitä uudessa tilanteessa, ja mieli etsii sen hallintaan varhaislapsuudessa käytössä olleita hallinnan keinoja. Tästä johtuen murrosikäisen nuoren mielialat ovat hyvin vaihtelevia ja mielipahaa puretaan esimerkiksi paiskomalla ovia tai muulla lapsenomaisella käyttäytymisellä. Puhutaankin puberteettiin liittyvästä psyykkisten toimintojen taantumasta. (Aalberg 2006, 29–30.)

Fyysinen kehittyminen on nuoren mielestä kiinnostavaa ja palkitsevaa, mutta samalla se tuntuu uhkaavalta ja pelottavalta lapsuudesta luopumiselta. Uhkaavalta tuntuvassa tilanteessa nuoren tekisi mieli taantua takaisin turvalliseen ja passiiviseen suhteeseen vanhempiensa kanssa, mutta antautuminen tälle taantumalle uhkasi jo saavutettua itsenäisyyttä ja erillisyyttä vanhemmista. (Aalberg 2006, 30.) Tämä ajaa nuoren ristiriitaiseen tilanteeseen, jossa hän yhtäältä taistelee oman itsenäisyytensä puolesta ja voi käyttäytyä aggressiivisestikin, mutta toisaalta kaipaa vanhempiensa läheisyyttä ja huolenpitoa.

Taantumavaiheessa varhaislapsuuden triadivaiheessa mielestä sysätyt toiveet ja tunteet tulevat jälleen ajankohtaisiksi. Nuoren fyysinen kypsyminen ja seksuaalinen herääminen nostavat varhaislapsuuden turhaumat ja toiveet uudelleen pintaan, vaikka nuori ei näitä tunteita osaisikaan tulkita. (Aalberg 2006, 31.) Nuoruudessa nämä kokemukset ovat lapsuutta moni-ilmeisempiä ja niissä on myös mukana seksuaalinen ulottuvuus. Nuori kokee nyt olevansa tasaveroisempi vanhempiensa kanssa ja lapsuuden toiveet tuntuvat nyt mahdollisilta, koska nuori on saavuttamassa sukukypsyyden. (Siltala 2006, 38.)

Tytöillä taantumavaiheeseen kuuluu tyttären ja äidin sisäkkäisyyden purkaminen. Sisäkkäisyys äidin kanssa tarkoittaa sitä, että oidipaaliskokemuksen seurauksena tyttö samaistuu vahvasti äitiinsä heidän ruumiillisen ja psyykkisen samankaltaisuutensa vuoksi. Tämän sisäkkäisyyskokemuksen tarkoituksena on oman naiseuden löytäminen. Tyttö huomaa keholtaan ja myös kenties mieleltään muistuttavan paljon äitiään, ja tytär joutuu kamppailemaan sen kanssa, kuinka paljon hän on äitinsä kaltainen ja missä määrin hän eroaa äidistään. Sisäkkäisyyskokemuksen purkamisen tuloksena tyttö löytää oman naiseutensa erillisenä äidistään ja sisäistää sen omaksi subjektiiviseksi kokemuksekseen. (Siltala 2006, 40.)

Sisäkkäisyyskokemuksen purkamiseen liittyy tytöllä myös tärkeänä osana viha äitiä kohtaan. Äidin vihaaminen on keino, jolla tyttö taistelee itselleen erillisyyttä äidistään ja se on välttämättömyys tytön naiseksi kasvamisessa, mutta sen tulisi tapahtua parhaalla mahdollisella tavalla. Jos vihalle ei anneta tilaa tai lupaa, voi viha kääntyä tyttöä itseään kohtaan, jolloin hän alkaa vihata itseään. Tyttö ikään kuin suojelee äitiään omilta vihantunteiltaan kohdistamalla sen itseensä. Tämä voi näkyä vaikka tytön depressiona tai syömishäiriöinä. (Siltala 2006, 40.)

Äidillä tulisi olla vahva oman subjektiivisuuden kokemus, jotta sisäkkäisyyden purkaminen sujuisi mahdollisimman hyvin. Kun äiti ei tarvitse tyttärtään oman eheydensä ylläpitämiseksi, uskaltaa tytär kapinoida ja vihata häntä riittävästi, jotta hän voi kokea itsensä äidistään erilliseksi. (Siltala 2006, 40.) Myös isäsuhteella on merkityksensä tytön aikuistumiskehityksessä. Turvallisessa isäsuhteessa

tyttö voi peilata omaa kehittyvää naiseuttaan ja ruumiinkuvaansa ilman pelkoa isän viettelemisestä. (Siltala 2006, 39.)

Taantuma on nuoruuteen olennaisena osana liittyvä kehitysvaihe, jonka onnistuneeseen ratkaisemiseen nuori tarvitsee vanhempiensa hyväksyvää tukea niin että he antavat sille tilaa, mutta myös asettavat tarpeen tullen rajat. Nuori on hyvin dramaattinen ja järjestää vanhempiensa kanssa ristiriitatilanteita, joissa hän pikkuhiljaa taistelee itselleen itsenäisyyttä ja katkoo vanhempiinsa liittyviä riippuvuussiteitä ja heidän valtaansa alistumista, sillä onhan hän jo itsekin fyysisesti kypsä. (Aalberg 2006, 30–31.) Taantuma on pojilla yleensä syvempi kuin tytöillä. Taantumavaihe voi myös aiheuttaa ongelmia, jos se jää jostain syystä käymättä läpi, tai nuori jää pysyvästi taantuneeseen tilaan. Taantuma voi olla joidenkin kohdalla myös niin rajua, että se aiheuttaa hankaluuksia hänen tulevalle kehitykselleen. (Aalberg 2006, 31.)

5.3 Ajattelun kehitys

Nuoruusiän fyysisten muutosten myötä myös nuoren ajattelussa tapahtuu merkittäviä muutoksia. Piagetin nelivaiheisen ajattelun kehitysteorian mukaan ihminen saavuttaa ajattelun neljännen ja ylimmän vaiheen varhaisnuoruudessaan eli noin 11–15-vuotiaana. Tämä neljäs vaihe on formaalisten eli muodollisten operaatioiden taso. Nuori vapautuu lapsuuteen liittyvästä konkreettisesta ajattelusta ja kykenee abstraktiin ajatteluun käyttäen käsitteitä. Nuoren sanavarasto kasvaa ja hänen ongelmanratkaisu- ja päättelytaitonsa kehittyvät. (Durkin 2005, 512; Horppu ym. 2009, 83; Kronqvist & Pulkkinen 2007, 171.) E erityisesti deduktiivinen päättely yleistyy, eli yleisten lainalaisuuksien soveltaminen yksittäisiin ongelmiin. Tässä vaiheessa nuori siis pystyy joustavasti käyttämään abstrakteja käsitteitä, rakentelemaan mielessään teorioita ja tekemään päätelmiä erilaisissa ongelmatilanteissa. Tärkeä muutos nuoren ajattelussa on myös se, että hän pystyy vaihtamaan mielessään näkökulmaa ja pitämään monia eri näkökulmia mielessään. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 170–171.)

Aluksi Piaget oli sitä mieltä, ettei ihmisen ajattelussa tapahdu 15. ikävuoden jälkeen enää muutoksia. Myöhemmin hän totesi että muodollisten operaatioiden vaihe kehittyisikin vasta myöhemmin 15–20-vuotiaana. Nykyisen mielipiteen mukaan ihmisen ajattelussa tapahtuu laadullisia muutoksia läpi elämän ja että ajattelu kehittyy vielä muodollisten operaatioiden vaiheesta eteenpäin. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 171.)

Ajattelun laadullinen muutos abstraktimmaksi selittää monia muutoksia nuoren kehityksessä, jotka liittyvät minäkuvaan, maailmankuvaan, moraaliin ja tulevaisuuden suunnitteluun. Formaalisten operaatioiden tasolla nuoren ajattelu muuttuu yleistävämmäksi ja hän kiinnostuu filosofisista, uskonnollisista ja maailman tilaan liittyvistä kysymyksistä. Nuoren minäkuva saa lapsuuteen verrattuna yleisempiä ja abstraktimpia sisältöjä. Lapsuudessa yksilö määrittelee itseään hyvin konkreettisin asioin, kun taas nuoruudessa asiat ovat paljon monimutkaisempia. Kyky näkökulmien sujuvaan vaihtamiseen kehittää nuoren moraalista ajattelua, kun nuori osaa ottaa toiset ihmiset huomioon aiempaa paremmin. (Ahonen ym. 2006, 128–129.)

Ajattelun ja moraalitajun kehityksestä huolimatta nuoruudessa ajattelua leimaa tietynlainen egosentrisyys eli minäkeskeisyys. Nuoren ymmärtäessä yhä monimutkaisempia asioita, on hänellä taipumus antaa ajattelussaan turhan suurta painoarvoa omille tulkinnoilleen. Nuori saattaa myös kuvitella itselleen mielikuvi- tusyleisön, joka jatkuvasti tarkkailee hänen tekemisiään. Nuorelle voi myös kehittyä uskomus omasta erityislaatuudesta, ikään kuin yleiset lainalaisuudet eivät pätsisi hänen kohdallaan. (Durkin 2005, 512-513.) Tällainen virheellinen ajattelumalli voi usein olla taustalla esimerkiksi nuorten liikenneonnettomuuksissa, kun nuori on ottanut liian suuria riskejä uskoen, ettei mahdollinen onnettomuus voi sattua hänen kohdalleen.

5.4 Nuoruuden kehitystehtävät ja identiteetin kehitys

Nuoruuden aikaiset muutokset niin fyysisesti, psyykkisesti kuin sosiaalisestikin ovat niin suuria, että nuori joutuu uudelleen muodostamaan oman minäkuvansa

ja identiteettinsä. Nuoruuden aikana nuori etsii omaa yksilöllisyyttään ja paikkaansa maailmassa. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 172.) Nuoruuden muutokset minäkuvassa ja identiteetissä ovat niin suuria, että yksilö voi kehittyä melko erilaiseksi kuin mitä hän lapsena oli. Nuoruus onkin ikään kuin toinen mahdollisuus kohdata aikaisemman kehityksen ongelmia ja saada niistä korjaavia kokemuksia kehittyneempien psyykkisten kykyjensä avulla. (Horppu ym. 2009, 73, 76.)

Erik H. Eriksonin kehityspsykologisen teorian mukaan ihmisen kehityksessä on kahdeksan eri vaihetta, jotka sijoittuvat eri ikäkausiin. Jokaisessa vaiheessa yksilö kohtaa ikäkauteen liittyvän kehitystehtävän, jonka ratkaiseminen on edellytys kehityksen etenemiselle. (Dunderfelt 1990, 241–247.) Teorian kehitysvaiheista nuoruuteen sijoittuu viides vaihe, jonka kehitystehtävänä on eheytyneen minäidentiteetin muodostaminen. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 172.)

Nuoruuden muutokset ja nuoren yksilöllisyyden tunteen kasvaminen herättävät nuoren etsimään omaa itseään. Nuori kokeilee ja testaa erilaisia rooleja usein kapinoiden ja tuntien epävarmuutta itsestään. Onnistuneena ratkaisuna nuoruuden kehitysvaiheessa nuori pystyy rakentamaan itselleen identiteetin, joka sisältää hänen erilaiset roolinsa eri tilanteissa. Tästä onnistuneesta ratkaisusta nuori saa elämäänsä perusvoimaksi uskollisuuden. Se näkyy siinä että kun nuorella on vahva identiteetti, hän pystyy säilyttämään läheiset välit ihmisiin ja olemaan lojaali myös ristiriitatilanteissa. Kehitystehtävän epäonnistunut ratkaisu johtaa roolien hajaannukseen. (Dunderfelt 1990, 247.) Nuoren erilaiset roolit ovat liian kaukana toisistaan, jotta hän voisi kokea itsellään selkeää ja eheää identiteettiä. Tämä voi johtaa ristiriitatilanteissa lojaalisuudesta luopumiseen ja ihmissuhteiden kariutumiseen. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 173.) Kehitystehtävässä epäonnistuminen voi vaikeuttaa tulevaisuuden kehitysvaiheita ja niiden ratkaiseminen voi tulla silloin ajankohtaiseksi.

5.5 Sosiaalinen kehitys

Nuoruuden suuret fyysiset ja psyykkiset muutokset vaikuttavat merkittävästi myös nuoren sosiaaliseen kehitykseen ja ihmissuhteisiin. Kehitys näkyy etenkin nuoren suhteissa vanhempiinsa ja kaveripiirin merkityksen korostumisena. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 181.)

Nuori alkaa murrosikänsä aikana etäännyä vanhemmistaan, kun nuori pyrkii itsenäistymään ja etsimään omaa identiteettiään (Horppu ym. 2009, 86). Nuoren ajattelutaitojen ja minäidentiteetin kehittyessä hän joutuu huomaamaan, etteivät vanhemmat olekaan kaikkivoipia, vaan tavallisia erehtyvä ihmisiä. Tämä saa nuoren psyykkisesti epävarmaan tilanteeseen ja ajaa hänet monessa asiassa ristiriitoihin vanhempiensa kanssa, kun vanhempien ajatukset ja mielipiteet tuntuvat vanhanaikaisilta. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 181; Paulo 2006; 60.) Murrosiässä nuoren ja vanhempien väliset konfliktit lisääntyvät ja niiden aiheina ovat tavallisesti kysymykset rajoista ja vapauksista, esimerkiksi kotiintuloajoista, pukeutumisesta ja päihteidenkäytöstä.

Samaan aikaan kun nuori kapinoi vanhempiaan kohtaan, hän kuitenkin tarvitsee heitä monissa asioissa. Tutkimusten mukaan nuorille on tärkeää, että vanhemmat ovat kotona saatavilla ja antavat nuorelle perushuollon, neuvoja ja ohjausta sekä viettävät aikaa nuoren kanssa, vaikka nuori saattaisikin viihtyä paljon omissa oloissaan. (Horppu ym. 2009, 86–87.) Tutkimukset ovat osoittaneet että vanhempien ja nuoren välisen vuorovaikutuksen sisällöllä, rakenteella ja laadulla on paljon vaikutusta nuoren hyvään kehitykseen. Toisaalta nuoren kehitykseen vaikuttavat paljolti myös vanhempien käyttämät kasvatustyyli (Ahonen ym. 2006, 145–146). Nuoruuden edetessä ja nuoren löytäessä omaa identiteettiään, suhteet vanhempiin yleensä tasoittuvat ja muuttuvat parhaillaan vasta- vuoroisiksi aikuistenvälisiksi ihmissuhteiksi (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 182).

Nuoren suhteet ikätovereihin lähentyvät nuoruuden aikana, ja kaveri ja ystävyysuhteiden merkitys korostuu. Nuorelle on tärkeää kuulua johonkin toveriryhmään. Näissä erilaisissa ryhmissä nuoret oppivat sosiaalisia taitoja, ja he saavat arvokasta palautetta toisilta nuorilta etsiessään omaa minäkuvaansa ja

identiteettiään. Toveriryhmät tarjoavat turvallisen vertaisryhmän, jossa nuoret uskaltavat kapinoida vanhempiaan ja auktoriteetteja vastaan. Toisaalta ryhmät voivat aiheuttaa nuorelle myös ongelmia, jos niissä vallitseva arvomaailma on sellainen että se ei ole nuorille hyväksi. Näissä ryhmissä voi esiintyä esimerkiksi rankkaa päihteiden käyttöä tai rikollisuutta. Ryhmät voivat olla myös ongelmallisia, jos nuori ei jostain syystä sulaudukaan joukkoon tai niissä esiintyy jostakin muusta syystä kiusaamista. (Paulo 2006, 60–63.)

5.6 Nuoruuden kehityksen ongelmia

Osalle nuorista nuoruuden kehitykseen liittyy myös ongelmia. Toisilla nämä ongelmat menevät ohi nuoren varttuessa aikuiseksi, mutta joidenkin kohdalla ongelmat voivat alkaa kasautua ja jäädä pysyviksi. Nuoruudessa esiintyviä ongelmia nimitetään joko sisäänpäin suuntautuviksi tai ulospäin suuntautuviksi ongelmiksi riippuen niiden vaikutuksista nuoriin. (Ahonen ym. 2006, 150–151.)

Tunneperäisistä eli sisäänpäin suuntautuvista ongelmista tavallisimpia ovat masennus ja ahdistus. Arvioiden mukaan noin kymmenen prosenttia nuorista kärsivät masennuksesta ja samoin kymmenen prosenttia pelko- ja ahdistustiloista. Suurin osa ihmisistä kokee itsensä hetkittäin masentuneeksi tai ahdistuneeksi, mutta mielenterveyden ongelmista puhuttaessa tarkoitetaan pidempään jatkuvia häiriöitä. Sisäänpäin suuntautuvia ongelmia esiintyy useammin tytöillä kuin pojilla. (Ahonen ym. 2006, 150–151.)

Syitä masennus- ja ahdistusongelmiin ovat geneettiset tekijät, jotka voivat altistaa ongelmille, sekä ulkoa päin nuoreen vaikuttavat tekijät. Stressaavat tai jopa traumaattiset elämäntapahtumat voivat laukaista nuorella masennus- tai ahdistushäiriön, sekä samoin pienempien vastoinkäymisten kasaantuminen. Perheen vuorovaikutuksen ongelmat voivat myös olla syynä masennukseen tai ahdistukseen. Nuoren huono kohtelu tai hyväksikäyttö sekä konfliktien suuri määrä voivat aiheuttaa nuorelle mielenterveyden häiriöitä. Toisaalta myös nuoren ongelmat voivat vaikuttaa negatiivisesti perheeseen, jolloin tilanteesta pääsee syntymään noidankehä, jossa ongelmat kasaantuvat. Ikätoverisuhteissa esimerkiksi

kiusaaminen tai pettymykset ihmissuhteissa ovat usein syinä nuoren masennus- tai ahdistushäiriöihin. (Ahonen ym. 2006, 151–152.)

Ulospäin suuntautuvia ongelmia ovat nuorten aggressiivisuus, käytöshäiriöt ja rikollisuus. Ulospäin suuntautuneilla ongelmilla on tapana kasaantua niin, että moni nuori, jolla on jokin ulospäin suuntautunut ongelma, kärsii myös jostakin toisesta samankaltaisesta ongelmasta. Tämän tyyppiset ongelmat ovat yleisempiä pojilla kuin tytöillä, vaikkakin esimerkiksi myös tyttöjen väkivaltainen käytös on ollut kasvussa. Aggressiivisuudessa sukupuolten erot näkyvät siinä että poikien aggressiivisuus on usein suoraa toisiin kohdistuvaa, kun taas tytöillä se on enemmän verbaalista. (Ahonen ym. 2006, 152–153.)

Ulospäin suuntautuneissa ongelmassakin syinä voivat olla perheen vuorovaikutusongelmat, vanhemmuus ja ikätovereiden vaikutus. Perheissä etenkin konfliktien määrällä ja perheväkivallalla on todettu olevan vaikutusta nuorten ongelmakäyttäytymiseen. Samoin vanhempien avioero voi aiheuttaa nuorelle ongelmia. Vanhempien vähäinen ohjaus, vaihteleva kurinpito ja ankarat rangaistukset ovat vanhemmuuden piirteitä, jotka altistavat nuorta ulospäin suuntautuneille ongelmille. Ongelmanuoret hakeutuvat usein samoihin ikätoveriryhmiin, joiden ryhmäkulttuuri voi ajaa nuoria pahempiin ongelmiin, esimerkiksi rikollisuuteen. (Ahonen ym. 2006, 152–153.)

Ongelmia nuoren kehitykseen tuo myös päihteiden käyttö. Päihteiden käyttö voi olla oireena jostakin ongelmasta sellaisilla nuorilla, joilla on sisänpäin tai ulospäin suuntautuvia ongelmia. Toisaalta myös runsas päihteiden käyttö luo lisää ongelmia. Alkoholien käyttöön vaikuttaa paljon nuoren kaveripiiri. Jos siellä käytetään paljon päihteitä, on hyvin todennäköistä, että nuorikin alkaa käyttää niitä. Näin ollen myös nuoret, joilla ei ole esiintynyt muita ongelmia, voivat ajautua niihin päihteidenkäytön kanssa. (Ahonen ym. 2006, 154–155.)

Nuoruuden ongelmilta suojaavia tekijöitä on kuitenkin monia. Lämpimät perhesuhteet ovat tärkeä tuki nuorelle hänen kehittyessään kohti aikuisuutta. Nuoren oma positiivinen minäkuva voi suojata häntä monilta mielenterveyden häiriöiltä, sekä samoin hänen käyttämänsä ajattelu- ja tunteidenhallintakeinonsa.

Yleinen optimismi ja elämänmyönteisyys ovat tärkeitä avaimia hyvään nuoruuden kehitykseen. (Ahonen ym. 2006, 150–153.)

6 NUORET SIJAISHUOLLOSSA

6.1 Tutkinta-aseman asiakkaat

Helsingin kaupungilla on kaksi lastensuojelun arviointi- ja vastaanottolaitosta, joista Tutkinta-asema on toinen. Näin ollen lähes kaikki helsinkiläiset nuori-soikäiset, jotka joutuvat kiireellisen sijoituksen kautta sijaishuollon piiriin, tulevat ensin joko Tutkinta-asemalle tai Pihkapuiston vastaanotto- ja arviointiyksikköön arviointijaksolle. Koska potentiaalista asiakaskuntaa ovat näin ollen kaikki helsinkiläiset nuoret, on vaikea arvioida, minkälainen olisi tyypillinen Tutkinta-aseman nuori.

Tutkinta-aseman asiakaskunta on hyvin monenkirjavaa ja nuorten tilanteet myös hyvin vaihtelevia. Laitoksen nuorten melko suuri ikähaarukka (12–17-vuotiaat) tekee joukosta kirjavan, kun saman osaston nuoret voivat olla kehityksellisesti kovinkin eritasoisia. Samoin myös nuorten perhetilanteet, sosiaaliset suhteet ja kulttuuritaustat ovat hyvin erilaisia. Tämä lisää osastoilla tehtävän työn haasteellisuutta, kuten myös se, että osastotilanteet vaihtuvat nopeasti uusien nuorien tullessa arviointiin vanhojen asukkaiden muuttaessa osastolta pois.

Vaikka kaikki nuoret ovat yksilöitä ja heidän tapauksensa erilaisia, voidaan Tutkinta-asemalle tulevilla nuorilla todeta kuitenkin myös hyvin samankaltaisia ongelmia, esimerkiksi puutteita elämänhallinnassa, koulunkäynnin vaikeuksia ja ristiriitoja perheessä. Osastolle tullessaan nuoret ovat omassa elämässään kriisitilanteessa syystä tai toisesta. Arviointijakso voi toimia nuorelle hyvänä pysäytyksenä, jolloin hän voi päästä kriisitilanteestaan eteenpäin ja päästä takaisin kotiin osastolta. Noin puolet Tutkinta-asemalle tulevista nuorista palaakin arvioinnin jälkeen takaisin kotiin ja avotyön tukemana. Nuorten joukossa on kuitenkin myös erittäin huolestuttavia tapauksia, joilla voi olla vaikeita päihdeongelmia sekä psyykkisiä ongelmia, ja osa saattaa kaivata jopa sairaalahoitoa. Joillakin nuorilla on myös paljon rikoksia tai huumeongelmia, mutta pääasiassa pahasti päihdeongelmaiset nuoret pyritään ohjaamaan Helsingissä Pihkapuiston päih-

dearviointiosasto Vegaan. Vaikeimmissa asiakastapauksissa päädytään yleensä huostaanottoon, jolloin nuori siirtyy johonkin pitkäaikaisempaan laitokseen, joka voi olla esimerkiksi nuorisokoti tai valtion ylläpitämä koulukoti. Yhteistä kaikille asiakkaille on yleensä se, että heillä on perheessään vuorovaikutusongelmia, joihin pyritään myös arviointijakson aikana puuttumaan.

Tutkinta-aseman nuorilla on erilaiset lähtökohdat sijoitukseen tullessa, joten on ilmiselvää, että laatimamme Nuorten kansion kaikki tehtävät eivät sovellu kaikille nuorille. Nuoret jotka voivat erittäin huonosti, eivät välttämättä kykene ollenkaan työskentelemään kansion edellyttämällä tavalla. Olemme kuitenkin pyrkineet laatimaan tehtäviä laaja-alaisesti huomioiden kaikenlaiset nuoret ja heidän ongelmansa.

6.2 Sijaishuoltoon siirtymisen syitä

Tampereella, Tampereen seutukunnassa ja Etelä-Pirkanmaan kunnissa toteutettiin vuonna 2006 tutkimus huostaanotetuista lapsista ja huostaanottoon johdaneista syistä (Hiitola 2008). Tutkimuksen lapset ovat kaiken ikäisiä, mutta tuloksissa voidaan nähdä paljon yhteneväisyyksiä myös Tutkinta-aseman asiakaskunnan kanssa. Vanhemmuuteen liittyvistä ongelmista huostaanoton taustalla olivat useimmiten riittämätön vanhemmuus, vanhempien jaksamattomuus, avuttomuus ja osaamattomuus, perheristiriidat, lapsen hoidon laiminlyönti, vanhempien päihteiden väärinkäyttö, perheväkivalta ja vanhempien mielenterveysongelmat (Hiitola 2008, 26). Vanhemmuuden ongelmiin törmää usein Tutkinta-aseman nuorten perheiden kanssa työskennellessä, kun vanhemmat kertovat etteivät enää tule toimeen nuortensa kanssa, eivätkä osaa asettaa heille rajoja.

Tutkimustulosten mukaan yleisimpiä lapsiin liittyviä ongelmatekijöitä huostaanottojen syinä ovat ristiriidat vanhempien kanssa sekä lapsen huono psyykinen terveys. Rikollisuuteen liittyviä ongelmia tutkimuksessa ilmeni melko vähän, mutta tapauksissa, joissa rikollisuutta oli, sitä esiintyi paljon. (Hiitola 2008, 30–31.) Lasten kehittyessä nuoriksi ja heidän tullessaan murrosikäen, yleensä

lapsiin liittyvät ongelmatekijät kasvattavat merkitystään vanhemmuuteen liittyvien tekijöiden rinnalla.

Nuoren tullessa osastolle pitäisi hänen ongelmansa tunnistaa ja syyt kiireelliseen sijoitukseen olla selvillä, sillä ne vaikuttavat olennaisesti sijoitusprosessin kulkuun. Tämän vuoksi nuorta tulisi tukea juuri hänelle olennaisimmassa sijoitukseen johtaneessa syyssä. Yleisiä syitä ovat päihde- ja mielenterveysongelmat, joita voi usein olla myös yhtä aikaa. Muita syitä ovat rajattomuus, käytöshäiriöt, kasvatus- ja vuorovaikutuksen ongelmat. Nuori voi myös olla heikkolahjainen, kotiin sulkeutunut tai toisaalta liian ulospäin reagoiva. Ulospäin reagoiminen voi myös johtaa jengiytymiseen sekä väkivaltaiseen käytökseen. Nuorilla voi olla narsistisia piirteitä tai hän voi olla masentunut. Ongelmia voi olla myös perheessä esimerkiksi uusperheeseen, huoltajuus riitoihin tai yksinhuoltajuuteen liittyen. Joskus nuori voi itse olla halukas sijoitukseen perheessä vallitsevien ongelmien vuoksi. Nuorilla voi olla myös oman identiteetin löytämiseen liittyviä ongelmia. Olemme pohtineet edellä mainittuja ongelmia nuorten kansion tehtäviä valitessamme ja laatiessamme.

Useilla nuorilla on omien tunteiden käsittelyyn liittyviä ongelmia, sillä jo pelkäänsä murrosikä tuo erilaisia tunteita mukanaan. Olemme laatineet tehtäväkansi-oon tehtäviä myös tunteiden käsittelyä ajatellen. Nuorten olisi hyvä opetella tunnistamaan omat tunteensa ja kertomaan niistä myös muille.

6.3 Juurien tuntemisesta itsensä tuntemiseen

Sijaishuolto tekee hoitavaa ja korjaavaa työtä. Se ei kuitenkaan yksin riitä takaamaan nuorelle hyvää tulevaisuutta, ellei nuoren läheisverkosto osaltaan tue hänen selviämistään. Nuoren täytyy tuntea juurensa, jotta hän voi kasvaa identiteetiltään vahvaksi. Sijaishuollossa asuva nuori on biologisten vanhempiensa lapsi ja samalla myös oman sukunsa jäsen. Mitä enemmän tukea ja vahvuutta läheisverkostosta löydetään, sitä paremmin nuori pärjää elämässään. Viranomaistuki yksin ei riitä nostamaan nuorta siivilleen. (Lahtinen & Takala i.a, 4.) Aina läheisverkoston tukea ei ole saatavilla, jolloin viranomaisten osuus nuoren

identiteetin kehityksen tukemisessa lisääntyy. Omien juurien ja sitä kautta itsensä tunteminen on siitä huolimatta tärkeää jokaisella, etenkin maahanmuuttajanuorilla. Omien juurien löytämiseen ja oman identiteetin vahvistumisen tukemiseen olemme laatineet erilaisia oman elämän pohdintaan liittyviä tehtäviä. Niissä esimerkiksi pohditaan omia tulevaisuuden unelmia tai kirjoitetaan tulevaisuuteen tai menneisyyteen kirjeitä.

Sijoitetun nuoren elämään kuuluu suuri määrä viranomaisia. Nuori on kohdannut kenties päivähoidon ja koulun auttamisverkoston henkilöitä, saanut avohuollon tukitoimenpiteitä tai nuori on saattanut olla lastenpsykiatrian tutkimuksissa ja niin edelleen. Sijaishuollon aikana nuoren ja hänen perheensä kohtaama työntekijämäärä vielä lisääntyy. Lisäksi sijoitettu nuori totuttelee elämään uudessa ympäristössä. Hän totuttelee uuteen kaveripiiriin ja aloittaa kenties opinnot uudessa koulussa. (Lahtinen & Takala i.a. 12–13.) Nuoren lyhyessä elämässä on voinut tapahtua hyvin paljon vaikeitakin muutoksia. Sen vuoksi nuoren olisi hyvä pohtia elämäänsä, sekä mennyttä että tulevaisuutta. Sitä kautta hän voi oppia hyväksymään menneisyytensä sekä tuntemaan omat juurensa. Itseensä tutustumisen jälkeen hänen on mahdollista myös löytää uusia voimavaroja.

6.4 Selviytymisen mittarit

Nuoren selviytymistä voidaan mitata erilaisilla kyvyillä. Kun nuori kykenee nauttimaan elämästään, hän on päässyt jo pitkälle. Yksi mittari on se, kun nuori pysyy olemaan ylpeä itsestään menneisyydestään huolimatta. Nuori myös kykenee arvostamaan itseään ja asettamaan omalle toiminnalleen tavoitteita sekä saavuttamaan niitä. Nuori oppii pärjäämään omassa arjessaan. Hän oppii rakastamaan sekä kohtaamaan menneisyytensä asiat ja uskaltaa luottaa toisiin ihmisiin. Ongelmistaan selvinnyt nuori on elämässään pitkällä, kun hän pystyy katsomaan tulevaisuuteen luottavaisena. (Pesäpuu ry. 2010.) Jos elämässä on tavoitteena selviytyminen, on sijaishuollossa pyrittävä kiinnittämään huomiota juuri näiden seikkojen saavuttamiseen. Valitsemiemme tehtävien tarkoituksena on herättää nuori pohtimaan omaa tilannettaan. Tähän soveltuvat hyvin jokaisen teemamme tehtävät.

7 NUORTEN KANSIO

Nuorten kansio syntyi tiiviissä yhteistyössä Tutkinta-aseman kanssa. Laitoksessa on jo pidemmän aikaa kaivattu työvälineeksi tehtäväkansiota nuorille. Tutkinta-asemalla on paljon nuoria, jotka eivät jostain syystä käy koulua tai ovat liikkumavapauden rajoituksen johdosta osastolla sisäpäivillä, ja sen vuoksi ilman järkevää päiväohjelmaa. Tehtäväkansion työnimi ”Sisänuorikansio” kertookin paljon sen käyttötarkoituksesta.

Ohjaajien työpäivät ovat usein kiireisiä ja heillä on paljon asioita hoidettavanaan, joten heillä ei ole välttämättä aikaa pitää seuraa nuorille tai keksiä heille tekemistä. Tehtäväkansion tarkoitus on olla apuna tähän ongelmaan tarjoten sisänuorille järkevää ja mielekästä tekemistä sisäpäivien ajaksi. Tehtäväkansio on valmis materiaalipaketti ohjaajille, josta he voivat valita kullekin nuorelle sopivia tehtäviä, niin että nuori selviytyy niistä pääosin itsenäisesti ohjaajan voimissa keskittyä sillä aikaa muiden töiden tekemiseen. Kansion tarkoituksena on siis saada osaston nuorille järkevää ja kehittävää tekemistä samalla helpottaen ohjaajien työtä.

Nuorten kansiolla voisi nähdä kolme erilaista käyttötarkoitusta. Ensimmäinen sen tarkoituksena on tarjota nuorille virikettä ja järkevää ohjelmaa muuten kenties pitkästytäviltä tuntuviin päiviin. Toiseksi tehtävät on laadittu niin, että kriisitilanteissa olevat nuoret voisivat pohtia omaa elämäntilannettaan ja sitä kuinka tilanteesta pääsee eteenpäin. Kolmanneksi tehtävät voivat tukea ohjaajia nuorten arviointiprosessissa, sillä nuoren tekemistä tehtävistä voi paljastua asioita, jotka eivät muuten osastolla ollessa tulisi ilmi. Tehtävät on pyritty laatimaan siten, että ne vastaisivat näihin käyttötarkoituksiin. Osa tehtävistä on selkeästi vain nuorten ajanvietteeksi, kun taas osa tähtää syvempään pohdintaan.

Tehtävät on jaettu kansioon teemoittain. Kansion teema-alueet ovat oma elämä, perhe ja ystävät, terveys, mielenterveys ja päihteet, tunteet ja seurustelu & seksuaalisuus, rikollisuus sekä ajanvietetehtävät. Oma elämä -teeman tarkoitus on herätellä nuorta pohtimaan omaa elämäänsä, miksi hän on päätenyt Tutkinta-

asemalle ja mitkä asiat ovat johtaneet siihen, että hänellä on sillä hetkellä mahdollisesti myös liikkumavapauden rajoitus. Tarkoitus olisi myös saada nuori miettimään omaa tulevaisuuttaan, mitä siltä haluaa ja kuinka hänen tulisi toimia, jotta pääsisi tavoitteisiinsa. Perhe ja ystävät -teeman tehtävissä nuori voi pohtia omia perhesuhteitaan ja ystäväverkostojaan. Millainen on hänen suhteensa vanhempiinsa ja sisaruksiinsa, ja millainen vaikutus hänen kaveripiirillään on häneen itseensä. Mielenterveys ja päihteet, tunteet, seurustelu ja seksuaalisuus sekä rikollisuus ovat monen nuoren elämässä ajankohtaisia teemoja, joten arviointijakso Tutkinta-asemalla on hyvä hetki pysähtyä miettimään myös niitä.

Tutkinta-aseman henkilökunta toivoi kansioon paljon myös elokuvaan pohjautuvia tehtäviä. Elokuviin kautta nuorten on mahdollista käsitellä erilaisia, vaikeita teemoja. Valitsimme sopivia elokuvia ja laadimme niistä pohdittavia kysymyksiä. Elokuvat liittyivät kaikkiin valitsimiimme teemoihin. Elokuviin liittyvät kysymykset laadimme itse. Muitakin kansion tehtäviä olemme laatineet itse, mutta niiden lisäksi hyödynsimme valmiita tehtäviä eri lähteistä. Muokkasimme lähteistä löytämiämme tehtäviä vastaamaan kansion tarpeita.

Käytännössä kansio on sekä sähköisenä versiona Tutkinta-aseman tietokoneilla että tulostettuna versiona jokaisella osastolla. Näin nuoret voivat itsekkin selailta sitä ja tutustua sen sisältöön. Tehtävät ovat sellaisia, että nuoret pystyvät tekemään niitä itsenäisesti. Koska monet tehtävät voivat käsitellä nuorille herkkiä asioita, olisi hyvä että ohjaajat voisivat käydä valmista tehtävää nuoren kanssa läpi niin että nuori voisi halutessaan puhua tehtävistä esille nousseista asioista.

Kansiota laadittaessa on alusta alkaen ollut ajatuksena, että se on avoin kehittämiselle ja muokkaamiselle. Ohjaajat voivat omien tarpeidensa mukaan muokata kansion tehtäviä toimivammiksi ja lisätä sinne halutessaan tehtäviä. Toiveenamme on, ettei kansio jäisi vain yhdeksi tiedostoksi muiden joukkoon. Toivomme, että se voisi olla elävä ja toimiva työkalu Tutkinta-asemalla, jota päivitetäisiin ja paranneltaisiin vastaamaan ajan tarpeita.

Kansion tehtävät ovat kirjallisen raportin liitteenä, mutta tekijänoikeussyistä aivan kaikkea kansion materiaalia ei voida julkaista tässä yhteydessä. Liitteenä

olevien tehtävien lisäksi Tutkinta-asetalla olevasta tehtäväkansiosta löytyvät tietopaketti päihteistä, Seksitaudit ja seksuaalinen kaltoinkohtelu -tietopaketti, Nuorten seksuaalisuus -tietopaketti, Työstä naiseksi – vastauksia maahanmuuttajatyttöjen kysymyksiin -tietopaketti, ristisana- ja väritystehtäviä sekä Turvapaikka-tehtävään kuuluvat luontokuvat.

8 KANSION KÄYTTÖ KIRKON NUORISOTYÖSSÄ

Tehtäväkansion sisältö on suunniteltu Tutkinta-aseman tarvetta vastaamaan. Tämän vuoksi kansio ei suoranaisesti sisällä hengellistä työskentelyä. Laatimaamme tehtäväkansiota pystyy silti hyödyntämään kirkon nuorisotyössä. Kansion tehtäviä on suunniteltu siten, että nuori voi niiden kautta itse pohtia omaa paikkaansa, menneisyyttään ja tulevaisuuttaan. Näitä aihealueita käsitellään kirkon erityisnuorisotyössä, sekä rippikoulutyössä.

8.1 Kirkon erityisnuorisotyö

Tehtäviä olisi helppoa hyödyntää kirkon erityisnuorisotyössä. Kirkon erityisnuorisotyössä tarjotaan nuorille heidän tarvitsemaansa apua, tukea ja palvelua esimerkiksi kasvamisen, ihmissuhteiden, kodin, koulun, vapaa-ajan, päihteidenkäytön sekä itsenäistymisen kysymyksissä. Työ on pitkäjänteistä kasvatustyötä nuoren tukemiseksi. (Nivala 2005, 143.) Laatimamme tehtävät sopivat juuri tähän käyttötarkoitukseen, nuoren kasvatuksen tukemiseksi. Kirkon erityisnuorisotyössä käsitellään usein samoja teemoja, joita olemme myös tehtäväkansionne sisällyttäneet.

Erytisnuoriso-ohjaajat tekevät yhteistyötä koulujen erityisluokkien kanssa, pitämällä heille esimerkiksi elämän hallintaan liittyviä oppitunteja tai järjestämällä heille leirikouluja. Kansiomme tehtävät olisivat erittäin käyttökelpoisia oppitunneilla, virittämässä ajatuksia ja keskustelua.

Kirkon erityisnuorisotyö on melko uusi työmuoto, joten kansion tehtävät voisivat olla tervetulleita työvälineiksi. Tavallisessa nuorisotyössäkin kohdataan erityisnuoria, joiden kanssa omaan elämään liittyvä pohdinta ja keskustelu ovat usein tarpeellisia. Tällaisessa tilanteessa laatimiamme tehtäviä olisi hyvä käyttää apuna. Nuorten voi olla helpompi kirjoittaa omia ajatuksiaan, kuin kertoa niistä heti ääneen. Tehtävien pohjalta keskustelua olisi helpompi aloittaa ja pitää yllä.

8.2 Rippikoulutyö

Rippikoulun perusrakenne koostuu aloitusjaksosta, perusjaksosta, päätösjaksosta sekä seurakuntayhteydestä. Rippikoulun perusjaksolla käsiteltäviä aihepiirejä ovat nuoren elämä, kirkon usko sekä rukous. Kansiomme teemasta ”oma elämä” voisi löytyä nuoren elämä aihepiiriin sopivia materiaaleja. Nuoren elämä aihepiirin tavoitteena on saada nuori etsimään vastauksia elämänsä ja yhteiselämän tärkeimpiin kysymyksiin ja saada tukea myös kristilliseen kasvuunsa. Näitä aiheita voi läpäistä joko koko rippikoulujakson ajan tai kertaluonteisesti. Nuoren suhde vanhempiin ja muihin läheisiin on tärkeä rippikoulun tematiikka. Kansioistamme löytyy hyödyllisiä pohdintatehtäviä myös tätä aihetta ajatellen. Nuoren tulevaisuus on luontevaa ottaa esille rippikoulussa, johon kansiomme tehtävät ovat helposti sovellettavissa. (Rippikoulusuunnitelma 2001.) Nuoren elämä aihepiirin kanssa työskennellessä olisi luontevaa käyttää tehtäväkansiomme tehtäviä hyödyksi.

Elämä - usko - rukous rippikoulusuunnitelmassa (2001) puhutaan rippikoulun perusrakenteesta. Rippikoulutyön perustan sisältöjä ovat nuorten elämäkysymykset, uskon sisältö ja spiritualiteetin harjoitus, jotka ovat kuin kolme koria. Aiheet ovat rippikoulun opetuksen keskeisiä aineksia, joita käsitellään rippikoulun aikana laajasti. Koreista otetaan tietoa jokaisesta aihealueesta kaikkina rippikoulupäivinä. Teemakokonaisuudet ovat toisiaan täydentäviä, jotka edellyttävät ja vahvistavat toisiaan. (Rippikoulusuunnitelma 2001.) Tehtäväkansiomme tehtävät on suunniteltu siten, että nuori voi niiden avulla pohtia omaa elämäänsä. Tämän vuoksi tehtäviä voisi hyödyntää myös rippikoulussa, sillä niiden aiheet ovat suoraan yhden korin aihealueesta.

Rippikouluissa nuorilla on mahdollisuus irtaantua omasta perheestään, vanhempiin otetaan etäisyyttä ja nuoret voivat peilata itseään muihin samanikäisiin. Arkeen ja omaan elämään saadaan rippileireillä hyvin etäisyyttä, mikä mahdollistaa myös vaikeiden asioiden turvallista kohtaamista. Nuori käy läpi itsenäistymisprosessia suhteessa vanhempiinsa. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 12.) Kansiomme tehtävät on suunniteltu siten, että nuoret voivat itsenäisesti pohtia

omaa paikkaansa ja omia arvojaan. Nuoret alkavat rippikoulussa usein pohtia omaa elämäänsä itsenäisesti, ja he irtautuvat vanhempiensa ajatuksista ja opetuksista. Rippikoulutyössä kansiomme tehtävät tukisivat hyvin itsenäistymisprosessin kulkua. Nuorten elämänskysymykset ovat kokonaisuudessaan tärkeä osa rippikoulutyötä. Keskeisiä nuoruuden kysymyksiä ovat kehitysvaiheeseen liittyvät asiat, ajankohtaiset ja tulevaisuuden kysymykset sekä elämän peruskokemukset. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 23–24.) Juuri näitä asioita käsittelemme kansiomme tehtävissä.

Rippikoulujen oppitunteja olisi mielekästä suunnitella siten, että nuoret pääsevät mahdollisimman paljon osallistumaan itse. Sen vuoksi nuoria olisi hyvä motivoida opetuksen kuuntelemiseen myös vaihtoehtoisilla keinoilla. Oppituntien aluksi kansion tehtävistä voisi valita esimerkiksi omaan elämään liittyvän pohdintatehtävän, josta voi helposti jatkaa oppitunnin aiheeseen. Nuorien olisi tärkeää pohtia omaa perhettä koskevia kysymyksiä. Perheen ja kodin vaikutus arvioidaan uskonnollisuutta selittäväksi tekijäksi (Räsänen 2004, 118). Oppitunneilla nuoret saavat itse pohtia omia arvojaan, asenteitaan ja elämäänsä. Heidän on hyvä oppia tunnistamaan mistä omat ajatukset ovat lähtöisin. Kansiomme tehtävät sopivat juuri sellaiseen tarkoitukseen. Tehtäviä voisi hyödyntää oppituntien lisäksi rippikoulujen itsenäisissä oppimispäiväkirjatyöskentelyissä, jolloin nuorille on varattu hyvin aikaa pohtia omia asioitaan.

Rippikouluissa on useimmiten mukana myös käyttäytymishäiriöisiä nuoria. Tällaiset nuoret tarvitsevat paljon apua oppimiseensa. Rippikoulun opettajien olisi hyvä suunnitella oppituntinsa siten, että niihin sisältyisi monipuolisia opetusmenetelmiä. Käyttäytymishäiriöiset nuoret eivät pysty keskittymään pitkään, jolloin lyhytkestoiset tehtävät ovat tarpeellisia. (Hynynen 2009, 215.) Hynysen (2009, 229) artikkelin mukaan rippikoulujen opettajilla ei ole erityisen hyviä keinoja opettaa käyttäytymishäiriöisiä nuoria. Kansiomme tehtävät voisivat olla yksi työväline rippikoulujen oppitunneille. Ne ovat helppoja, pohtivia sekä lyhytkestoisia, joita käyttäytymishäiriöisetkin nuoret pystyvät halutessaan tekemään.

Tehtäviä olisi helppoa hyödyntää rippikoulujen isosten ohjaamisissa raamattutyöskentelyissä. Työskentelyissä ei välttämättä tule aina tarpeeksi keskustelua,

jolloin isokset voisivat ottaa käyttöön jonkun kansiomme tehtävistä. Se voisi helpottaa vaikeiden asioiden käsittelemistä ja pohdintaa. Osa tehtävistä soveltuu mielestämme hyvin myös isokoulutuksessa käytettäviksi, koska isostenkin on hyvä pohtia omia asenteitaan ja arvojaan jo ennen rippileirejä.

9 OPINNÄYTETYÖPROSESSI

9.1 Prosessin kulku

Ismail oli Tutkinta-asemalla työharjoittelussa keväällä 2010, jolloin Tutkinta-aseman työntekijät alkoivat puhua tehtäväkansion tarpeesta. Tarve kansioista oli suuri ja myöhemmin samana keväänä Tutkinta-aseman ollessa kouluumme yhteydessä opinnäytetyön vuoksi, päätimme ottaa tehtäväkansion opinnäytetyömme aiheeksi. Kesän 2010 aikana olimme yhteydessä Tutkinta-asemalle ja saimme lisää tietoa tehtäväkansion sisältötoiveista. Opinnäytetyömme tekeminen alkoi syksyllä 2010, jolloin päätimme lopullisesti aiheemme. Lähdimme työstämään opinnäytetyötä tahoillamme, miettien kansioon tulevia tehtäviä ja teoriapohjaa keräten. Talven aikana suunnittelimme tietoperustaa ja ideoimme kansion teemoja ja tehtäviä, sekä kuinka teoria ja itse produktio linkittyvät toisiinsa.

Varsinaisesti itse kansion työstäminen alkoi keväällä 2011, kun Hanhisalo oli Tutkinta-asemalla työharjoittelussa. Tutkinta-aseman ohjaajista koottiin kansiota varten työryhmä, jonka kanssa kokoonnuimme kevään aikana kahdesti. Työryhmään kuului ohjaaja jokaiselta osastolta, sekä Tutkinta-aseman erityissosi-aalityöntekijä. Ensimmäisessä tapaamisessamme 4.4.2011 kerroimme ideoitamme, joita meillä oli kansioon ja saimme paljon ajatuksia ja toiveita työryhmältä kansiota varten. Tapaamisessa sovimme ideoidemme pohjalta kansion seitsemän teema-aluetta, sekä saimme paljon hyödyllisiä toiveita siitä, minkälaisille tehtäville on tarvetta.

Toinen tapaaminen pidettiin kuukautta myöhemmin Hanhisalon harjoittelun loppuvaiheessa 2.5.2011. Siihen mennessä valtaosa tehtävistä oli jo kasassa ja kansio oli valmiina koekäyttöä varten. Palaverissa saimme paljon hyödyllistä palautetta. Valmiisiin tehtäviin oltiin tyytyväisiä, mutta joihinkin teemoihin kaivattiin lisää tehtäviä. Esimerkiksi perhe ja ystävät -teema kaipasi vielä paljon täydennystä ja lisäksi työryhmän toiveesta hankimme kansioon paljon lisää elokuvia.

Kesän 2011 aikana laadimme ja viimeistelimme kaikki kansion tehtävät. Heinäkuun aikana, kun Hanhisalo työskenteli Tutkinta-aseamalla, tehtiin kansiota varten viimeisetkin materiaalihankinnat ja kansio saatiin näin viimeisiä osiaan myöten käyttöön.

Opinnäytetyön tietoperusta valmistui hiljalleen samalla kun kokosimme erilaisia tehtäviä kansioomme kevään ja kesän 2011 aikana. Teimme opinnäytetyötä melko itsenäisesti, mutta pidimme toisiimme usein yhteyttä sähköpostien ja tekstiviestien välityksellä. Työjakomme oli selkeä alusta asti, jonka vuoksi työn tekeminen itsenäisesti oli helppoa. Tapasimme kevään aikana opinnäytetyön parissa muutaman kerran. Tutkinta-asema on meille kummallekin tuttu työympäristö, joten yhteistyö työryhmän kanssa toimi hyvin ja tämä auttoi meitä paljon opinnäytetyömme etenemisessä. Sekä teoriaa, että kansion tehtäviä oli sen vuoksi helppoa kirjoittaa.

Rajasimme tehtäväkansion aiheet varhaisessa vaiheessa ja tämä helpotti tehtävien laadintaa. Rajauksesta huolimatta tehtäviä tuli lopulta melko runsaasti, mutta uskomme siitä olevan hyötyä Tutkinta-aseman lisäksi myös meille itsellemme. Työskentelyä helpotti myös se, että määrittelimme tietoperustaan tulevat aiheet jo prosessimme alkuvaiheessa.

9.2 Palaute tehtäväkansion materiaalista ja käytöstä

Tutkinta-asema tilasi meiltä opinnäytetyöksi tehtäväkansion nuorille. Tutkinta-aseman työntekijät olivat prosessimme ajan mukana antamassa meille vinkkejä ja toiveita siitä mitä kansio voisi sisältää. Saimme koko prosessimme ajan kannustavaa palautetta työstämme, joka ohjasi meitä hyvin eteenpäin. Tutkinta-asema myös kustansi meille kaikki materiaalit antaen laajemmat mahdollisuudet tehtävien laatimiseen.

Kansio on otettu Tutkinta-aseamalla käyttöön, ja sen käytöstä on pelkkiä positiivisia kokemuksia. Tehtäviä on annettu nuorille koulupäivien ajaksi tehtäväksi,

ajankuluksi tylsyyteen sekä nuoren elämäntilanteisiin sopiviin hetkiin. Esimerkiksi erään tytön päihdeongelman mittavuus tuli esille, kun tyttö vastasi hänelle annetun tehtävämonisteen kysymyksiin. Päihdeongelma olisi voinut jäädä huomaamatta, jos tytöllä ei olisi ollut mahdollisuutta pohtia sitä syvällisemmin. Kansion tehtävistä on siis ollut paljon hyötyä nuorten arviointeja tehdessä. Tehtävät ovat tulleet osaksi arviointityökaluja, muiden työvälineiden joukkoon. Kansio on ollut ahkerassa käytössä, ja koulujen alkamisen myötä sille on ollut entistä enemmän käyttöä. Nuoret, jotka eivät käy sijoituksensa aika koulussa, ovat tehneet kansion tehtäviä paljon eri aihealueista. Tämä on mahdollistanut sen, että nuorten ongelmat ja ajatukset ovat voineet tulla laajalti Tutkinta-aseman työntekijöiden tietoon. Se on helpottanut nuoriin tutustumista, jonka vuoksi arviointiprosessia voi painottaa siihen mikä tuntuu merkitykselliseltä.

Kansion käyttö on koettu helpoksi, sillä se löytyy jokaiselta Tutkinta-aseman tietokoneelta, joten tehtävät ovat helposti saatavilla ja nopeasti tulostettavissa. Konkreettisen kansion käyttö jäänee arjessa vähäiseksi, mutta valmiiksi tulostetut tehtävät ovat ainakin helpottaneet työntekijöitä tutustumaan tehtäviin etukäteen. Tutkinta-aseman työntekijät ovat olleet kiinnostuneita kansiosta koko projektin ajan ja he ovat ottaneet sen mielellään käyttöön. Työntekijät ovat palautteessaan sanoneet tehtävien olevan hyviä, juuri heidän nuorilleen sopivia. Esimerkiksi muutamalla nuorella on ollut kehitysviivästyminen, jonka vuoksi he eivät ole osanneet kertoa asioistaan suullisesti kovinkaan hyvin. Tehtäviä tehdessä he ovat kuitenkin siihen pystyneet ja heidän kirjalliset tuotoksensa ovat olleet hyviä.

E erityisen hyödyllisiksi ja hyväiksi tehtäviksi ovat osoittautuneet elokuvaan liittyvät tehtävät, tunnetehtävät sekä omaan elämään liittyvät tehtävät. Olemme saaneet tutustua nuorten tehtävien vastauksiin, ja olemme havainnoineet niiden olevan huolella tehtyjä ja avoimia vastauksia. Tämä kertoo siitä, että nuorten on helppompaa kertoa omista ajatuksistaan kirjoittamalla, kuin esimerkiksi silloin jos joku haastattelisi heitä. Nuorten vastauksista huokuu syvällisiä ajatuksia. Heillä on ollut aikaa paneutua tehtäviin omassa rauhassa, jonka vuoksi tavoitteemme herättää nuoria pohtimaan, on tullut täytetyksi. Välitön palaute nuorilta ei aina ole ollut niin kiitollista, sillä olisihan elokuvia kivempaa katsoa ilman ylimääräistä

pohdintaa. Tehtävistä voi siitä huolimatta nähdä, että nuoret ovat olleet motivoituneita vastaamaan kysymyksiin.

Tehtäväkansion tavoitteena oli saada mielekästä tekemistä nuorille koulupäivien ajaksi. Olemme kuitenkin onnistuneet sekä täyttämään, että ylittämään alkuperäisen tavoitteemme. Tutkinta-aseman useat työntekijät ovat kertoneet palautteessaan, että tehtävistä saadut vastaukset auttavat heitä arviointiprosessia tehdessä. Kansion käyttö Tutkinta-aseman ulkopuolisessa käytössä voi olla epätodennäköistä, mutta tarkoitustaan vastaamaan se on odotuksien mukainen.

10 POHDINTA

Opinnäytetyömme on tehty Tutkinta-aseman toiveesta, joten kansio on tullut tarpeeseen. Kansio otettiin heti valmistumisensa jälkeen käyttöön, joten työme ei ole ollut turhaa. Nuorille ei ole ollut tarjolla mitään tekemistä koulupäivien ajaksi, jos he eivät ole käyneet koulua, mutta kansion valmistumisen myötä nuoret saavat nyt mielekästä tekemistä päiviensä ajaksi. Tehtäväkansio tulee olemaan tarpeellinen työväline myös nuorten arviointia tehdessä. Kansion tehtävien myötä nuoret voivat itse pohtia omaa paikkaansa ja elämäänsä, ja käydä niitä myöhemmin tarvittaessa läpi yhdessä Tutkinta-aseman työntekijöiden kanssa.

Opinnäytetyön tekemistä helpotti suuresti oma kiinnostus työtä kohtaan, yhteistyö Tutkinta-aseman kanssa sekä se, että Tutkinta-asema oli työpaikkana meille molemmille tuttu. Kansiota oli helppoa alkaa laatia, sillä tiesimme mitä Tutkinta-asemalla tarvitaan. Työn tekemistä helpotti se, että teimme työn parityönä. Tehtäväkansion laatiminen olisi ollut yhdelle liian iso työ, sillä tehtäviä oli hyvä laatia mahdollisimman monipuolisesti. Parityön ansiosta pystyimme työn edetessä pohtimaan yhdessä millaisia tehtäviä haluamme kansioon, ja miten etenemme. Toistemme tuki ja kannustus sai työmme valmistumaan aikataulussa. Yhteistyömme oli mutkatonta ja helppoa, joten valitsimme opinnäytetyöparimme hyvin.

10.1 Jatkotutkimus

Tehtäväkansion käyttökokemukset voisi olla hyvä aihe jatkotutkimukselle. Selvittäviä aiheita olisivat esimerkiksi: miten tehtävät ovat käytännössä toimineet ja miten nuoret ovat kokeneet tehtävien tekemisen. Nuoria haastatteleamalla olisi mahdollista selvittää millaisia tehtäviä he haluaisivat tehtäväkansiossa olevan. Myös työntekijöiltä olisi tärkeää saada lisää palautetta kansion hyödyistä arjessa. Jatkotutkimuksena kansiota voisi kehittää entistä toimivammaksi. Tehtäväkansion on tarkoitus olla muokkautuva. Tutkinta-aseman työntekijät voivat halu-

teessaan poistaa tehtäviä, jotka heidän mielestään eivät arjessa osoittaudu toimiviksi. Tehtäviä voi myös liittää kansioon, sillä hyviä tehtäviä voi löytyä ja keksiä jatkossakin. Tutkinta-aseman työntekijöiltä on tullut paljon ehdotuksia ja ideoita kansion tehtäviä ajatellen, joita toivomme jonkun tulevaisuudessa hyödyntävän.

Jatkotutkimuksena olisi mahdollista myös kehittää kansiota selkeämpään muotoon. Nykyisellään mappina ja tietokoneen tiedostona kansiota on hankalaa hyödyntää muualla kuin Tutkinta-aseman käytössä. Rajaamisen vuoksi kansion kehittäminen jää tulevaisuudessa jonkun muun vastuulle, jos kansiota joskus halutaan hyödyntää laajemmassa käytössä Tutkinta-aseman ulkopuolella.

10.2 Opinnäytetyön hyödyllisyys meille ja muille kuin Tutkinta-asemalle

Tehtäväkansio on laadittu Tutkinta-aseman toiveiden mukaan ja heidän tarvetaan ajatellen. Kansion käytön hyödyllisyys muissa yhteyksissä voi olla vähäistä. Tehtäväkansioita, kirjoja ja lehtisiä on valmiiksi paljon, joten kansiomme ei välttämättä tuo hirveästi uutta tarjontaa. Ainoana poikkeuksena on elokuvien pohjalta tehdyt kysymykset, mutta niiden käyttö muussa yhteydessä vaatii myös elokuvan hankkimisen. Tilaustyönä tehty produkti on arvokas tilaajalle. Laajempaa levitystä varten se vaatisi varmasti jonkin verran muokkausta.

Opinnäytetyömme aihe oli mielenkiintoinen, ja sitä oli mukavaa tehdä. Työn tekemisessä inspiroi tieto siitä, että kansiomme tulee oikeasti käyttöön. Voimme myös itse hyödyntää kansion tehtäviä tulevissa työpaikoissamme. Kansion tehtävät käyvät sellaisinaan tai hieman muokattuina monissa erilaisissa työpaikoissa käytettäviksi, joten olemme tehneet myös itsellemme käyttökelpoisen materiaalipaketin. Tehtävissä on paljon pohdintaa, jollaista kuka tahansa voi tehdä. Opinnäytetyön tekeminen on myös syventänyt tietämystämme nuoruuden kehitysvaiheista, sekä lastensuojelutyöstä.

11 LÄHTEET

- Aalberg, Veikko 2006. Pojasta mieheksi. Teoksessa: Laukkanen, Eila; Marttunen, Mauri; Miettinen, Seija & Pietikäinen, Matti (toim.) 2006. Nuorten psyykkisten ongelmien kohtaaminen. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Ahonen, Timo; Nurmi, Jari-Erik; Lyytinen, Heikki; Lyytinen, Paula; Pulkkinen, Lea & Ruoppila, Isto 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Dunderfelt, Tony 1990. Elämänkaaripsykologia: Lapsen kasvusta yksilön henkiin kehtykseen. Helsinki: WSOY/Oppimateriaalit.
- Durkin, Kevin 2005. Developmental Social Psychology: From Infancy to Old Age. Cornwall: Blackwell Publishers.
- Finlex, Lastensuojelulaki. Viitattu 13.6.2011. 2007.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Finlex, Laki lastensuojelulain muuttamisesta. Viitattu 13.6.2011. 2010.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100088>
- Hiitola, Johanna 2008. Selvitys vuonna 2006 huostaanotetuista ja sijaishuoltoon sijoitetuista lapsista: Lastensuojelun sijaishuollon kehittäminen Tampereella, Tampereen seutukunnassa ja Etelä-Pirkanmaalla –hanke. Helsinki: Stakes.
- Horppu, Sari; Leppämäki, Päivi & Nurmiraanta, Hanna 2009. Kehityspsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. Helsinki: Kirjapaja.
- Hujala, Anne; Puoti, Anna-Maija & Saario, Tuula 2004. Lastensuojelu tänään. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Hynynen, Elina 2009. Hankalia tapauksia vai valmiuksien puutetta? Rippikoulun opettajien valmiudet opettaa nuoria, joilla on käyttäytymishäiriö. Teoksessa: Innanen Tapani, Niemelä Kati (toim.) 2009. Rippikoulun todellisuus. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Karisto, Antti; Takala, Pentti & Haapola, Ilkka 1997. Matkalla nykyaikaan. Elin-tason, elämäntavan ja sosiaalipolitiikan muutos Suomessa. Porvoo: WSOY.
- Kronqvist, Eeva-Liisa & Pulkkinen, Minna-Leena 2007. Kehityspsykologia: matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

- Koskelainen, Merja 2009. Child behaviour checklist vs. strengths and difficulties questionnaire. Viitattu 5.3.2011.
<http://www.lpsy.org/bin/A456KOSKELAINEN.pdf>
- Kuula, Tarja & Marttunen, Matti 2009. Laitoksessa rikosten vuoksi, selitys alaikäisenä vastentahtoisesti huostaan otetuista. Helsinki: Hakapaino oy.
- Kyrönseppä, Ulla & Rautiainen, Juha-Matti 1993. Lapsi laitoksessa. Porvoo: WSOY.
- Kananoja, Aulikki & Turunen, Merja-Maaria 1996. Tähän suuntaan lastensuojelu. Teoksessa Mäenpää, Johanna & Törrönen, Maritta 1996. Dokumentoitu lapsi - miten lapsi näkyy lastensuojelun asiakirjoissa? Helsinki: Stakes.
- Lahtinen, Kirsi & Takala, Marianne i.a. Lapselle juuret ja siivet. Voimaantuneet perheet ja verkostot sijaishuollon tulosten turvaajina. Koho-projektin väli-raportti 2006-2008. Viitattu 6.5.2011.
<http://www.etappi.fi/dokumentit/kohoraportti.pdf>
- Lapsitieto 2007. Viitattu 6.5.2011.
<http://www.lapsitieto.fi/palve/kortti.phtml?type=con&id=276&print=1>
- Lepistö Jaana, von der Pahlen Bettina, Marttunen Mauri. Nuorten päihdehäiriöiden hoito. Kansanterveyslaitos i.a
http://www.ktl.fi/attachments/suomi/julkaisut/ohjeet_ja_suosituksset/nuorten_paihdehairioiden_hoito.pdf
- Nivala, Mauno 2005. Nuorisodiakonia ja kirkon erityisnuorisotyö. Teoksessa Paananen Terhi, Hans Tuominen (toim.) 2005. Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Paulo, Anne 2006. Nuori ikäistensä joukossa. Teoksessa: Laukkanen, Eila; Marttunen, Mauri; Miettinen, Seija & Pietikäinen, Matti (toim.) 2006. Nuorten psyykkisten ongelmien kohtaaminen. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Pesäpuu ry, 2010. Arjen ankkurit – selviytymisen mittarit. Viitattu 6.5.2011.
http://www.lskl.fi/files/333/Kouvola_2010_06_15_pipsa.pdf
- Pulma, Panu 1987. Kerjuuluvasta perhekuntoutukseen. Teoksessa Suomen lastensuojelun historia. Kouvola: Kouvolan Kirjapaino.

- Rippikoulusuunnitelma 2001. Elämä – usko – rukous. Piispainkokous. Viitattu 18.8.2011 [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/85780A9E8154761EC225770A003912B4/\\$FILE/Rippikoulusuunnitelma%202001.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/85780A9E8154761EC225770A003912B4/$FILE/Rippikoulusuunnitelma%202001.pdf)
- Räsänen, Antti 2004. Usko itsenäistyvän nuoren elämässä. Teoksessa: Aaltonen Heli, Pruuki Lassi, Saarainen Pekka. (toim.) 2004. Rippikoulutyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Saastamoinen, Kati 2008. Lapsen asema sijaishuollossa -käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Siltala, Pirkko 2006. Tytöstä naiseksi. Teoksessa: Laukkanen, Eila; Marttunen, Mauri; Miettinen, Seija & Pietikäinen, Matti (toim.) 2006. Nuorten psyykkisten ongelmien kohtaaminen. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Sosiaaliportti 2008. Viitattu 18.8.2011. www.sosiaaliportti.fi
- Viitikko, Risto 2010. Vastaava ohjaaja, Tutkinta-asema, Helsinki. Henkilökohtainen tiedonanto 2010.

LIITE 1: Ohjeita Sisänuorikansioon

Ohjeita Sisänuorikansioon

Sisänuorikansio on tehtäväpaketti nuorille jotka viettävät syystä tai toisesta sisäpäiviä osastolla, tai jotka eivät käy koulua ja ovat sen vuoksi paljon osastolla, toki tehtäviä voi hyödyntää aivan kaikkien nuorten kohdalla.

Kansion tarkoitus on :

- Tarjota sisänuorille järkevää tekemistä
- Saada nuori pohtimaan omaa tilannettaan
- Olla ohjaajien apuna arviointiprosessissa

Kansio on jaettu seitsemään osa-alueeseen, joista ohjaaja voi valita kullekin nuorelle sopivia tehtäviä, nuoren omien tarpeiden mukaan. Jokaiseen aihealueeseen liittyy myös elokuvia tehtävineen.

Kun nuori on tehnyt tehtävän, olisi hyvä että ohjaajalla olisi aikaa keskustella nuoren kanssa tehtävästä, niin että nuori myös sitoutuisi tekemään tehtävän. Valmiit tehtävät voi koota vaikka nuoren aktikansioon, niin että ne ovat sieltä muidenkin ohjaajien luettavissa.

Sisänuorikansio on vapaasti kaikkien ohjaajien muokattavissa ja täydennettävissä. Kansioon voi liittää lisää tehtäviä, jos tuntuu että siinä on puutteita ja tehtäviä voi muokata toimivammiksi, jos joku niistä tökkii.

Osaan tehtävistä tarvitaan paperia tms. askarteluvälineitä. Kaikki kansioon liittyvä materiaali (myös kirjat ja leffat) löytyvät Sisänuorikansion omasta kaapista, joka toistaiseksi (28.7.2011) sijaitsee osasto 3 opettajanhuoneen postilokerohyllyn alakaapissa.

Antoisia työskentelyhetkiä Sisänuorikansion parissa!

LIITE 2: Nuorten kansio

Sisänuorikansio

Kansion aihealueet

1. Perhe ja ystävät
2. Tunteet, seurustelu ja seksuaalisuus
3. Terveys
4. Rikollisuus
5. Oma elämä
6. Mielenveys ja päihitteet
7. Ajanviete

1. Perhe ja ystävät

Forrest Gump -elokuva

Teemat: erilaisuus, selviytyminen

- 1. Mitkä asiat mielestäsi edesauttoivat Forrestia selviämään elämästä erilaisuudesta huolimatta?*
- 2. Miksi luulet, että ihmiset jäivät kuuntelemaan Forrestia bussipysäkille?*
- 3. Voiko Forrestin elämästä oppia jotain? Mitä?*
- 4. Mitä erilaisuus mielestäsi on?*

Invictus – elokuva

Teemat: yhteistyö, ystävyys, menestys

1. Millainen ihminen Nelson Mandela on?
2. Miksi Nelson tahtoi rugbyjoukkueen voittavan?
3. Miten elokuva voisi jatkua?
4. Mitä elokuvasta voisi oppia?

Juno – elokuva

Teemat: perhe, nuoruus

1. Miltä Junosta mahtoi tuntua tulla raskaaksi teini-ikäisenä?
2. Toimiko Juno mielestäsi oikein tehdessään päätöksiä vauvaa koskien?
3. Miten elokuva voisi jatkua?
4. Mitä elokuvasta voisi oppia?

Kohtaamisia – elokuva

Teemat: ystävyys, perhe

1. Miten elokuvan naisten kohtaamiset vaikuttivat heihin?
2. Miksi luulet Martan haluaavan antaa korun pois suvusta? Miksi hän antoi sen juuri Fardusalle?
3. Millainen äiti elokuvan Emmi oli?
4. Miten kohtaamasi ihmiset vaikuttavat sinuun?
5. Miten sinä vaikutat kohtaamiisi ihmisiin?

Kuningasjätkä – elokuva

Teemat: ystävyys, perhe, aikuistuminen

1. Millaisia ihmisiä elokuvan isä ja poika ovat?
2. Millaista olisi ollut elää 50-luvun Suomessa, jolloin joutui tekemään paljon fyysisesti raskasta työtä?
3. Isä ja poika kohtaavat haasteita, miten he selviävät niistä?
4. Miten sinä selviät elämäsi haasteista?
5. Mitä elokuvasta voi oppia?

Mansfield Park - elokuva

Teema: perhe, rakkaus

1. Millainen tyttö Fanny oli?
2. Miltä Fannysta tuntui asua sukulaistensa luona?
3. Millainen oli Fannyn asema perheessä?
4. Millaista elämää ihmiset viettivät aikakaudella, jolle elokuva sijoittuu?
Miten elämä on siitä muuttunut?

Näkymätön Elina – elokuva

Teemat: ystävyys, periksiantamattomuus

1. Millainen tyttö Elina oli?
2. Tekikö Elina oikein puolustaessaan ystäväänsä, joka puhui suomea?
3. Olisiko Elinan pitänyt tehdä jotain toisin? Olisiko hänen pitänyt totella opettajaansa?
4. Millainen ihminen sinä olet? Annatko helposti periksi, vai taisteletko asioita vastaan, jotka koet oikeiksi?

Paha perhe – elokuva

1. Miltä elokuvan sisaruksista mahtoi tuntua nähdessään toisensa ensimmäistä kertaa lapsuuden jälkeen?
2. Isällä oli erilaisia keinoja suojella perhettään. Miltä keinot vaikuttivat?
3. Miten perheen isän olisi pitänyt toimia?
4. Miten perhettä olisi voinut auttaa? Kuka sen olisi voinut tehdä?
5. Kuka elokuvan henkilöistä olisi tarvinnut eniten apua? Miksi?
6. Kuinka todellinen tarina voisi mielestäsi olla?
7. Keksi tarinalle vaihtoehtoinen loppu:

Perheeni

Vastaa kysymyksiin ja täydennä lauseet.

Kerron perheenjäsenistäni:

Mitä olemme tehneet yhdessä perheeni kanssa?

Perheessäni isä päättää:

Perheessäni äiti päättää:

Perheessäni minä päätän:

Minusta on kivaa kun perheeni...

Haluaisin että perheeni...

Parasta perheessäni on se, että...

PERUSPERJANTAI - SARJAKUVA

Piirrä sarjakuva tavanomaisesta perjantai tai lauantai-illastasi.

tai

Kirjoita kertomus tavanomaisesta perjantai tai lauantai-illastasi.

Tarvitset paperia, kynän, kumin ja puuvärit.

Poika –elokuva

1. Millainen ihminen elokuvan Will mielestäsi on? Muuttuiko hän elokuvan aikana?
2. Miksi Marcus halusi viettää aikaa Willin kanssa?
3. Miltä Marcuksen äidistä mahtoi tuntua se, että poika vietti niin paljon aikaa vieraan ihmisen kanssa?
4. Voisiko elokuvasta oppia jotain? Mitä?

Sisko Tahtoisin jäädä – Elokuva

Katso elokuva ja vastaa sen jälkeen kysymyksiin. Voit jatkaa vastauksia paperin kääntöpuolelle.

Oliko elokuva mielestäsi todenmukainen? Olisiko se voinut tapahtua oikeasti?

Kuinka Emilia muuttui elokuvan aikana ja minkä vuoksi?

Millainen suhde Emilialla oli isäänsä, ja kuinka se muuttui elokuvan aikana?

Kuvaile millainen oli Emilian ja Siirin ystävyyssuhde.

Onko kavereille joskus vaikea sanoa ei? Perustele!

Mitä voisit tehdä kun sinulla alkaa mennä ”liian lujaa”?

The social network –elokuva

1. Miksi Facebook perustettiin?
2. Mitä hyvää Facebookin käytössä mielestäsi on?
3. Mitä huonoa Facebookin käytössä mielestäsi on?
4. Mitä liiallinen Facebookin tai muun sosiaalisen median käyttö voi mielestäsi aiheuttaa?

Tyttö sinä olet tähti - elokuva

Teema: ystävyys, unelmat

1. Tekikö Sune oikein aloittaessaan tekemään musiikkia Nellin kanssa poikien vedon takia? Miten hänen olisi pitänyt toimia?
2. Olisiko Nellin pitänyt keskittyä pääsykokeisiin, vai oliko omien haaveiden seuraaminen oikein? Miksi?
3. Millaista kahden eri lähtökohdista tulevien ihmisten ystävyys voi olla?
4. Miten Nellin ja Sunen tarina voisi jatkua?
5. Mitä elokuvasta voi oppia?

Ystävyys

Missä paikoissa voit tutustua uusiin ystäviin ja miten löydät uuden ystävän?

Missä asioissa ystäväsi ovat samanlaisia kuin sinä?

Missä asioissa ystäväsi ovat erilaisia kuin sinä?

Miten näytät jollekin, että haluat hänet ystäväksesi?

Miten voit ratkaista erimielisyydet ystäväsi kanssa?

Mitä vanhempasi ovat sanoneet ystävästäsi?

Millainen on hyvä ystävä?

Millainen on huono ystävä?

Mitä puolia arvostat ystävässä?

Mitä asioita ystäväsi arvostaa sinussa?

Voiko ystävälle sanoa ei?

Mitä eroa on ystävällä ja kaverilla?

Ystävän ominaisuudet

Seuraavana on lista ystävän ominaisuuksista. Numeroi ominaisuudet tärkeysjärjestykseen.

(1 = tärkein, 12 = vähintään tärkein)

_____ on rehellinen

_____ voi sanoa, että jokin on väärin, enkä loukkaannu siitä

_____ näyttää tunteensa

_____ tukee minua

_____ yrittää auttaa minua ongelmistani

_____ välittää minusta

_____ yrittää tehdä parhaansa

_____ haluaa tehdä asioita yhdessä kanssani

_____ ei yritä saada minua tekemään sellaista, mistä en pidä

_____ ei ole itsekäs

_____ ei aina tiedä parhaiten

_____ harrastaa samoja asioita kanssani

2. Tunteet, seurustelu ja seksuaalisuus

Angus, thongs and perfect snogging – elokuva

Teemat: teini-ikä, ihastuminen

1. Millainen ihminen elokuvan Georgia on?
2. Millaista on ihastua? Miltä se tuntuu?
3. Millaista on olla 15-vuotias? Voisiko elokuvan tarina olla totta?
4. Mitä elokuvasta voi oppia?

Hal ja iso rakkaus –elokuva

1. Millainen ihminen Hal mielestäsi on?
2. Olisiko Halin ystävän pitänyt kertoa selkeämmin millainen tyttöystävä Halilla oli?
3. Mitkä piirteet seurustelukumppanissa on tärkeitä? Onko ulkonäöllä väliä?
4. Millaisia ajatuksia elokuva herättää? Päättyykö se mielestäsi oikein?

JÄLJET PELOTTAVAT

Vanha leijona, jolla ei ollut enää voimia hankkia ravintoa, turvautui viekkaaseen suunnitelmaan pysyäkseen hengissä. Teeskennellen pahasti sairasta, se pysytteli luolassa huutaen sieltä tovereilleen: ”Saapukaa tänne, jotta näkisin ystäviä ympärilläni.

Jos osoitatte näin minulle ystävyyttä, tunnen teitä kohtaan suurta kiitollisuutta.”

Useat eläimet saapuivat tervehtiäkseen kuningastaan, joka otti kiinni ja raateli ja ahmi häntä tervehtivät.

Kettu lähestyi leijonan luolaa ja näki muiden eläinten jälkien johtavan luolaa kohti, eikä yksienkään takaisinpäin. Kun kettu jäi epäilevänsä seisomaan paikalleen, leijona sanoi:

”Terve Kettu! Miksi epäilet tervehtiä kuningasta? Etkö näe, millaisena minä makaan luolassa?” Mutta kettupa vastasi: ”Jäljet pelottavat” ja lähti nopeasti pakoon.

Vapaa käänös Antiikin kreikan ajalta olevasta tarinasta.

Lue yllä oleva teksti, pohdi ja kirjoita pohdintasi paperille:

1. Missä tilanteissa olet totellut vaistojaasi?
2. Missä tilanteissa olet toiminut omaa tunnetta/vaistoa vastaan? Miltä se tuntuu?
3. Missä tilanteissa kannattaa pysähtyä kuuntelemaan itseään ennen päätöksen tekoa?
4. Miten kannattaa toimia, jos ei pysty päättämään, mitä haluaa tehdä?
5. Jos ei kuuntele itseään, kenelle antaa vallan päättää asioistaan?
6. Miten kieltäydytään kohteliaasti?
7. Joskus voi joutua vetämään omaa rajaa aggression kautta. Mikä olisi tällainen tilanne?
8. Vaatii paljon rohkeutta seistä oman tunteensa/vaistonsa takana. Miten voisi rohkaista itseään?

Kaikki muuttuu paremmaksi -kirja

Kaikki muuttuu paremmaksi -kirjaan on koottuna useiden eri ihmisten kertomuksia heidän kokemuksistaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvina ihmisinä.

Seksuaalivähemmistöillä tarkoitetaan ihmisiä, joiden seksuaalinen suuntautuminen ja identiteetti eroavat heteroseksuaalisuudesta. Näitä ovat homoseksuaalisuus, eli henkilön seksuaalinen kiinnostus kohdistuu samaan sukupuoleen, ja biseksuaalisuus, jolloin henkilö voi tuntea kiinnostusta sekä miehiin, että naisiin. Sukupuolivähemmistöihin kuuluvat ihmiset eivät joko koe heille syntymässä määriteltyä sukupuolta omakseen tai eivät syystä tai toisesta koe kuuluvansa joko mies tai nais sukupuoleen vaan haluavat määritellä sen jotenkin muuten. Sukupuolivähemmistöön kuuluvat esimerkiksi transsukupuoliset, jotka kokevat kuuluvansa eri sukupuoleen kuin mihin he oman kehonsa puolesta kuuluvat.

Murrosiässä oman seksuaalisuuden hyväksyminen ja ymmärtäminen on kenelle tahansa vaikeaa, mutta erityisen vaikeaa se on silloin, kun huomaa, ettei olekaan samanlainen kuin muut. Oman homoseksuaalisuuden tajuaminen ja hyväksyminen voi olla vaikea prosessi, mutta pikkuhiljaa se muuttuu helpommaksi kun opettelee hyväksymään itsensä. Lue kirjasta Manne Maalismaan (sivu 129), Anna Moringin (sivu 121), Monna Kososen (sivu 58), L:n (sivu 33) ja C:n (sivu 117) tarinat siitä kuinka kaikki muuttuu paremmaksi.

Mitä ajatuksia kertomukset herättivät sinussa?

Miksi oma erilaisuuden hyväksyminen oli kirjan henkilöille ensin vaikeaa?

Kuinka olisi hyvä toimia tilanteessa jossa ystäväsi kertoo sinulle homoseksuaalisuudestaan?

Miten toivoisit ihmisten suhtautuvan sinuun, jos itse kuuluisit seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön?

Milk – elokuva

Teemat: erilaisuus, rohkeus, homous

Millainen ihminen elokuvan Harvey Milk on?

Muuttiko Harvey Milkkin elämä ihmisten ajatusmaailmaa?

Millaista olisi elää suvaitsemattomuuden keskellä?

Miten Harvey mielestäsi selvisi erilaisista elämänsä haasteista?

Mitä elokuvasta voi oppia?

MISSÄ TUNNE TUNTUU???

TEHTÄVÄ:

Piirrä ruumiin ääriiviivat paperille. Pohdi tunteiden vaikutusta kehon toimintaan ja tunteiden tuntumista eri puolilla kehoa. Missä kohti tuntuu rakkaus, missä tuntuu pelko, missä tuntuu jännitys jne..

Tehtävän tavoitteena on oppia ymmärtämään tunteet osana oman kehoosi hyvinvointiasi. On myös hyvä tunnistaa, missä kohtaa kehoa eri tunteet voivat tuntua.

Ilman tunteita ihminen on vain kuori, etäinen kuva itsestään.

Ohjaajalle:

1. Kerrotaan nuorelle, että etsitään tunteita kehosta. Nuori piirtää paperille mahdollisimman suuren kehon ääriviivat.
2. Keskustellaan ensin siitä, mitä tuntemuksia eri tunteet voivat aiheuttaa kehossa (esimerkiksi jännitys nipistelee vatsassa, suuttumus kiristää poskilihaksia, häpeä kuumottelee poskipäissä ja pelko nostaa hartiat ylös).
3. Nuori värittää ja kirjoittaa omalta osaltaan erilaisia kehotuntemuksia omaan Tunneruumiiseensa. Apuna voi käyttää tunnesanalistaa.
4. Nuoren kanssa voi keskustella siitä, mitä seurauksia keholle voi olla esimerkiksi pitkäkestoisesta stressistä (esimerkiksi vatsahaava, toistuvat flunssat), peloista ja jännityksestä (mm. niskakivut) tai jatkuvasta vihaisuudesta (päänsärkyä, bodatut otsalihakset).

Ääriviivat heräävät henkiin, kun niiden sisälle piirretään tunteita. Ilman tunteita ihminenkin on vain varjo todellisesta itsestään, pelkkä kuori.

TunnesanojaIlon tunnesanat

levollinen **hilpeä** rento **riemastunut**
 turvallinen **luottavainen** hellä **kiitollinen**
ilautunut tyyni **lohdutettu** innostunut
tyytyväinen iloinen huvittunut **helpottunut** vapaa **lämmin** rauhallinen **onnellinen**
 avoin ihastunut **ylpeä** haltioitunut **tydytetty** euforinen **ekstaattinen** hyväksyvä
ystävällinen omistautunut **arvostava** ihaileva **jumaloiva** uppoutunut **antautuva**

Surun tunnesanat

ikävä **surullinen** haikea **synkeä**
itkuinen murheellinen **yksinäinen** allapäin **apea** alakuloinen **alavireinen** tyhjä **iloton**
 epätoivoinen **melankolinen** itseinhoava **kaihoisa**

Häpeä

nolostunut harmistunut **katuva** **syllisyydentuntoinen** nöyryytetty häpeilevä

Aggression (hyvä/ikävä) tunnesanat

kostonhaluinen **tympääntynyt** loukkaava **harmistunut** taistelunhaluinen raivostunut
inhoava turhautunut **välinpitämätön** kiukkuinen **kyllästynyt** pettynyt **halveksuva**
 vähättelevä **torjuva** lannistumaton **pitkästynyt** äreä **ärtynyt** **äkäinen** suuttunut
vastenmielinen tuhtunut **vihamielinen** vihainen **uhmakas** vastustushaluinen
sisuuntunut
 katkera **rohkea** päättäväinen **päämäärätietoinen** sisukas **itsevarma**

Pelon tunnesanat

pelästynyt avuton **hämmentynyt** säikähtänyt **huolestunut** epävarma **pakokauhuinen**
 vauhko **pelokas** arka kauhistunut **paniikki** kammoava **hermostunut** huolestunut
epäluuloinen
 järkyttynyt

Mitä tarkoittaa... ja miltä se tuntuu?

ihastuminen...

rakastuminen...

rakastaminen...

seurustelu...

eroaminen...

TUNTEET

Tunteiden nimeäminen

Tunteet voidaan jakaa esimerkiksi neljään perustunteeseen (ilo, suru, pelko ja aggressio), joiden avulla tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen helpottuu. Tunteiden nimeäminen antaa vapauden valita, miten toimii tunteiden kanssa, eikä ole täysin tunteiden vietävissä. Jatkuva tunnepyörteeseen ajautuminen on kuluttavaa itselle ja ympäristölle. Toisaalta tunteen tunnistaminen tuo myös vastuuta omasta käytöksestä: kiukun alla on usein pelon tai avuttomuuden tunteita. Vastaavasti esimerkiksi hallitsemattoman raivon taustalla on usein tukahdutettu ja tunnistamaton häpeä.

Yleisesti ihmissuhteissa on helpompi toimia, kun osaa kertoa, mikä tunne itsellä on, eikä toisen tarvitse arvailla.

Tunteiden hyväksyminen ja ilmaiseminen

Omien tunteiden haltuunotto tarkoittaa sitä, että ottaa omat tunteensa vakavissaan ja antaa niiden tulla omaan tietoisuuteen sen kokoisina, kuin ne tulevat, kuitenkin paisuttelematta niitä tai siirtämättä niitä lähellä oleviin ihmisiin. Omiin tunteisiin luottaminen auttaa löytämään omia rajoja jokapäiväisessä kanssakäymisessä ja myös seksuaalisuuden alueella. Tunteiden tiedostamisen ja tunnistamisen jälkeen voi alkaa miettiä omia tarpeitaan kyseisten tunteiden suhteen.

Kehollisuus

Tunteet aiheuttavat kehossa havaittavia muutoksia. Suuttuessa käsiin virtaa verta, jotta olisimme puolustusvalmiudessa; hämmästys nostaa kulmakarvoja ja laajentaa näkökenttää; onnellisuus rentouttaa kehon. Nuorilla on taipumus ilmentää vaikeita tunteitaan kehollisina vaivoina. Pelko ja ahdistuneisuus voivat ilmetä nuorilla huimauksena, päänsärkyinä, vatsakipuina tai esimerkiksi paniikkihäiriöinä. Nuorella on taipumus kiinnittää terveystt tarkkaillessaan huomiota oireisiin eikä siihen, mitä oireiden taustalla on. Nuoret siis saattavat kertoa tiedostavalle kasvattajalle vaikeudestaan käsitellä jotain tunnetta fyysisten oireiden avulla.

Tunne-tehtävä

1. Ota itsellesi paperi. Piirrä paperille 4 lokeroa. Kirjoita jokaisen lokeron yläreunaan päätunne: ilo, suru, pelko, ahdistus.
2. Mieti jotain tilannetta, jossa olet tuntenut paljon erilaisia tunteita. Kirjoita tunteita niille sopivaan lokeroon. Joskus tunne voi käydä useampaankin lokeroon. Tunteiden tunnistamisen apuna voi käyttää tunnesanalistaa.
3. Käännä paperin tyhjä puoli esille. Kirjoita tunnesanalistaa apuna käyttäen paperille tunteita, joita sinun on vaikea sietää, tai jotka tuntuvat muuten ikäviltä.

Tunteiden käsittely

Joskus jokainen voi olla todella vihainen jostain asiasta, ja silloin tuntuu, ettei edes tunne muuta kuin vihaa. Tunteita on kuitenkin aina enemmän ja niitä on hyvä oppia tunnistamaan. Näin voi ymmärtää myös mistä tunteet johtuvat, asiasta pääsee helpommin yli, sen voi unohtaa ja antaa anteeksi.

Palauta mieleesi tilanne tai ihminen, joka sai sinut hyvin vihaiseksi. Pohdi mitä tunteita tunsit ja miksi.

Olin vihainen, koska...

Olin pettynyt, koska...

Olin peloissani, koska...

Rakastin, koska...

Esimerkiksi:

Äiti kielsi Lotta menemästä viikonloppuna parhaan ystävänsä luokse kylään, koska edellisellä kerralla he olivat karanneet yhdessä bileisiin, joihin heillä ei ollut lupaa mennä. Lotta suuttui äidilleen ja tunsu vihaavansa äitiä. Aina äiti on pilaamassa kaiken kivan! Lotta tahtoi purkaa ajatuksiaan ja kirjoitti äidille..

Olin vihainen, koska et antanut minun mennä, vaikka kaveri odottaa. Vihaan sitä että kiellät aina kaiken kivan. Vihaan sitä ettet anna minun olla ja kasvaa aikuiseksi. Aina olet määräilemässä.

Olin pettynyt, koska olisin mielelläni viettänyt aikaa ystäväni kanssa. Olimme odottaneet sitä koko viikon ja keksineet kivaa tekemistä. Oltaisiin vaan katsottu leffaa ja juteltu ja syöty herkkuja.. Olin pettynyt, koska nyt suunnitelma ei toteutunutkaan, eikä viikonloppu ole enää kiva.

Olin peloissani, koska pelkään kaverin suuttuvan minulle. Entä jos hän ei enää halua pyytää minua luokseen, kun pelkää minun peruvan sen viime tipassa. Olin peloissani myös siksi, koska sinä hermostuit minulle. Pelkään, ettet luota minuun enää, koska kerran tein väärin.

Rakastin, koska olet äitini. Kiellät minulta asioita koska rakastat, ja sanot tietäväsi paremmin mikä on minulle hyväksi.

Unelmien poika- /tyttöystävä

1. Millaisia luonteenpiirteitä on unelmiesi poika- /tyttöystävällä?

2. Mitä unelmiesi poika- /tyttöystävä harrastaa?

3. Millaisia unelmia hänellä saisi olla?

4. Millainen poika- /tyttöystävä itse olet?

5. Piirrä unelmiesi poika- /tyttöystävä paperin toiselle puolelle.

3. Terveys

ANOREKSIA ELLI

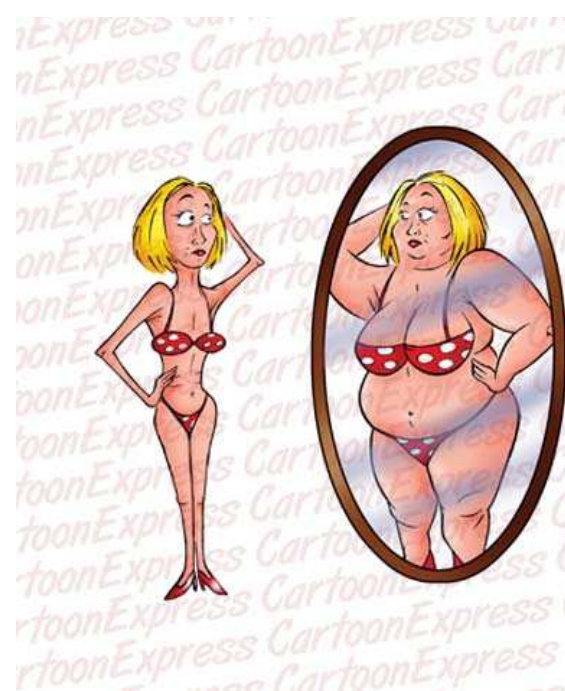
Elli on normaali 14-vuotias tyttö, kunnes häntä aletaan kiusata koulussa. Hänen ulkonäköään moititaan ja häntä haukutaan läskiksi, vaikka hän on normaalipainoinen. Elli päättää, ettei halua enää olla ”läski”. Hän lopettaa syömisen lähes kokonaan ja aloittaa liikunnan harrastamisen, jota hän harrastaa kaiket illat. Toisinaan hän sortuu syömään hieman. Joskus yhden omenan, joskus puolikkaan banaanin. Elli tuntee olonsa heti lihavaksi ja ahneeksi, joten hän urheilee tuplasti enemmän sortumisensa jälkeen. Pian Elli alkaa voida todella huonosti. Hän ei enää jaksakaan mitään... Muutaman kerran hän pyörtyy koulussa...

Miten Elliä voisi auttaa?

Onko ruokailu tärkeää? Miksi?

Onko liikunta tärkeää? Miksi?

Pohdi mitkä tekijät voivat johtaa anoreksian syntymiseen?

HYGIENIA

Olipa kerran Aatu. Aatu asui isänsä kanssa Helsingin Kontulassa. Isä oli paljon töissä, eikä sen vuoksi ehtinyt paljonkaan opastaa Aatua päivittäisissä rutiineissa. Aatu kävi peruskoulun seitsemättä luokkaa ja hänen murrosikänsä oli alkanut. Tämä tarkoitti sitä, että hänen hikensä oli alkanut haista, ja tukka rasvoittua eri tavalla kuin ennen. Isä ei ollut ehtinyt koskaan opastaa Aatua. Aatu ei siis tiennyt kuinka tulisi toimia, ettei ulkomuoto olisi epäsiisti. Tukkaakaan ei kukaan ollut häneltä leikannut vuosiin..

Auta Aatua ja neuvo miten hän voisi huolehtia hygieniastaan?

Hygienia... POHDI

1. Missä tilanteissa on hyvä pestä kädet?
2. Kuinka usein olisi hyvä käydä suihkussa?
3. Kuinka usein alusvaatteet ja sukat olisi hyvä vaihtaa?
4. Kuinka usein päällysvaatteet olisi hyvä vaihtaa?

Ravinto

RUOKAYMPYRÄ

Kasvikset, marjat ja hedelmät sisältävät paljon vitamiineja, kivennäisaineita ja kuituja, mutta vähän energiaa.

Lihavalmisteet, kala ja kananmuna sisältävät paljon proteiinia.

Maitovalmisteista suositetaan vähärasvaisia tai rasvattomia tuotteita. Maitovalmisteista saadaan proteiinia, vitamiineja ja kivennäisaineita.

Perunat ja juurekset sisältävät paljon vitamiineja ja kivennäisaineita. Peruna on hyvä hiilihydraatin lähde.

Ravintorasvojen kokonaiskulutusta tulisi vähentää, samalla tulisi lisätä pehmeiden rasvojen osuutta.

Viljavalmisteista saadaan paljon hiilihydraatteja. Täysjyvävalmisteista saadaan myös vitamiineja, kivennäisaineita ja kuituja.

Päivittäiseen ruokavalioon valitaan jotakin kaikista ympyrän lohkoista. Ruokavalion monipuolisuus toteutuu, kun ympyrän lohkoista valitaan vaihdellen eri ruoka-aineita.

Ateriarytmi

Tärkein seikka ruokailun ajoituksissa on se, että päivän aterioiden ja niistä saatavan energian tulisi jakautua tasaisesti pitkin päivää. Tämä tarkoittaa, että ruokaa tulisi nauttia 3 - 4 tunnin välein, jolloin päivän aikana nautitaan 5 - 7 ateriaa. Sopiva jaottelu ruokailuille on aamupala, lounas, päivällinen, 1 - 3 välipalaa ja iltapala.

Ravinto

Monipuolinen ja terveellinen ruokavalio tukee lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä sekä auttaa jaksamaan niin koulussa kuin vapaa-ajallakin. Aterioinnin on hyvä tapahtua 3-4 tunnin välein. Kun päivään kuuluu 5-7 ateriaa, energian saanti pysyy tasaisena ja riittävänä.

Lautasmallin avulla voidaan huolehtia ruokavalion monipuolisuudesta. Monipuolisuus takaa kaikkien tärkeiden ravintoaineiden saannin, eikä ylimääräisiä ravintolisiä tai vitamiinivalmisteita tarvita. Ne voivat olla jopa haitallisia. Jokaisella aterialla on hyvä syödä kasviksia. Pikaruuat ja makeiset puolestaan eivät kuulu päivittäiseen ruokavalioon. Ravitsemuksen lisäksi on tärkeää muistaa huolehtia myös riittävästä nesteiden saannista.

Lautasmalli

Yksittäisen aterian koostamiseen hyvä apukeino on lautasmalli.

Lautasmallissa lautanen jaetaan kolmeen osaan. Suurin osa eli puolet lautasesta tulisi täyttää kasviksilla (esim. raasteet, salaatit). Neljännes lautasesta kuuluisi täyttää perunalla, riisillä tai pastalla ja viimeinen neljännes on varattu lihalle, kanalle tai kalalle.

Aamupala

Yön aikana tulee pitkä paasto, jolloin elimistön energiavarastot tyhjenevät. Kunnollinen aamupala on tärkeä, jotta lapsi jaksaa koulussa. Aamupala parantaa keskittymis- ja oppimiskykyä. Aamupala vaikuttaa koko päivän jaksamis- ja vireystasoon. Väliin jätetty aamupala saattaa näkyä iltapäivällä tai illalla väsymyksenä. Aamupala voi sisältää esimerkiksi puuroa tai myslää, rasvatonta maitoa, täysjyväleipää vähärasvaisten päällysten kanssa sekä vihanneksia ja hedelmiä tai tuoremehua.

Lounas ja päivällinen

Koulun tarjoama lounas on terveellinen ja monipuolinen kokonaisuus, kunhan lapsi syö kaikki siihen kuuluvat osat. Kun syö päivällä hyvin koulussa, jaksaa paremmin koulun jälkeen vielä harrastaa ja huolehtia läksyistä. Päivällisellä kannattaa syödä kevyesti samaan tapaan kun lounaalla.

Lounaaksi ja päivälliseksi voi syödä esimerkiksi keittoa, pari viipaletta täysjyväleipää kasvirasvaveititteellä, runsaasti kasviksia, lasillisen rasvatonta maitoa sekä marjoja tai hedelmiä. Keittoruokien lisäksi esimerkiksi broileri- ja kalaruuat sekä vähärasvainen jauheliha ovat kevyttä ruokaa. Täysjyväriisi ja -makaroni tuovat vaihtelua perunalle.

Välipalat

Välipalan voi syödä tarvittaessa aamupäivällä ja iltapäivällä. Välipala auttaa jaksamaan seuraavaan ateriaan ja antaa tarvittaessa harjoitukseen lisäenergiaa. Illalla on hyvä syödä vielä iltapala.

Välipalojen syöminen ei tarkoita kuitenkaan jatkuvaa napostelua tai aterioiden väliin jättämistä. Välipalaksi tai iltapalaksi voi syödä esimerkiksi hedelmiä, marjoja, vähärasvaista jogurttia, rahkaa tai täysjyväleipää. Makeiset, lihapiirakat, hampurilaiset ja pitsat yms. pikaruuat eivät ole hyvä välipala.

Nesteet

Jaksamisen kannalta on tärkeää myös juoda riittävästi. Vesi on paras janojuoma. Vettä tulisi juoda tasaisesti pitkin päivää. Kerralla ei kuitenkaan kannata juoda kovin suuria määriä, ettei vesi jää "hölskymään" vatsaan. Energia- ja urheilujuomat eivät ole tarpeellisia lapsille tai nuorille. Ne voivat päinvastoin olla haitallisia. Myös virvoitusjuomien käyttöä kannattaa välttää, sillä ne altistavat helposti lihomiselle ja aiheuttavat hampaiden reikiintymistä. Ruokajuomana on hyvä juoda rasvatonta maitoa tai piimää luuston vahvistumisen turvaamiseksi. Tämän lisäksi aterian yhteydessä on hyvä juoda vettä.

Miksi ja miten pitäisi täyttää ruokapäiväkirjaa??

Ruokapäiväkirja havahduttaa oman ruokavalion tosiasioille:

- onko syömiseni säännöllistä (tuleeko päivän aikana turhan pitkiä taukoja aterioiden väliin, syönkö aterioita vai napostelenko),
- pysyykö annoskokoni kohtuullisena (syönkö riittävästi/liikaa),
- syönkö riittävästi kasviksia tai
- onko ruokavaliossani riittävästi kuidun tai proteiinin lähteitä.

- Ruokapäiväkirja toimii apuvälineenä omien ruokatottumusten selvittelyssä.
- Merkitse ruokapäiväkirjaan mahdollisimman tarkkaan vuorokauden ajalta kaikki, mitä olet syönyt ja juonut sekä miten paljon.
- Kirjaa syömiset ja juomiset heti ruokailun jälkeen, kun ne ovat vielä tuoreessa muistissa.

Kun olet viikon ajan kirjoittanut ruokapäiväkirjaa, pysähdy sen jälkeen pohtimaan omia ruokailutottumuksiasi. Oletko syönyt terveellisesti? Mitä voisit tehdä toisin?

RUOKAPÄIVÄKIRJA

Aamupala

Lounas

Välipala

Päivällinen

Iltapala

Muuta:

Super size me –dokumenttielokuva

Teemat: Terveys, ravinto, henkinen ja fyysinen hyvinvointi

1. Mitä on terveellinen ruoka?
2. Mitä on epäterveellinen ruoka? Mitä se aiheuttaa?
3. Onko pikaruoka (pizzat, hampurilaiset..) epäterveellistä? Miksi?
4. Mitä on riippuvuus? Miksi pikaruuasta voi tulla riippuvaiseksi?
5. Kuinka usein mielestäsi olisi terveellistä syödä pikaruokaa?
6. Kuinka usein on terveellistä juoda limpparia?

7. Mitä epäterveellinen ruoka tekee mielialallesi?

8. Mitä terveysriskejä liikalihavuus aiheuttaa?

9. Mitä tarkoittaa terveellinen elämäntapa?

LIHASTREENI

Jalat Liike kiinteyttää reisiä ja pakaroita

Tee 3x10 jalkakyykkyä. Avaa jalat n. lantion leveydelle. Katso, että varpaat ja polvet osoittavat samaan suuntaan, ettei tule niveliä satuttavaa kiertoa. Kyykisty noin 90 asteen kulmaan ja nouse ylös. Kädet voit pitää lantiolla. Tee liike ryhdikkäästi selkä suorana!

Askelkyykky Liike kiinteyttää pakaroita

Tee 3x10 askelkyykkyä molemmille jaloille. Seiso pienessä haara-asennossa jonka jälkeen ota oikealla jalalla pitkä askel eteenpäin, pidä kädet lantiolla ja laskeudu lattiaa kohti. Polven ei tarvitse osua lattiaan, mutta kyykyn tulee silti olla syvä. Kyykkää 10 kertaa oikealla jalalla, jonka jälkeen vaihda vasen. Toista 3 kertaa.

Selkä

Asetu supermies asentoon lattialle! Laita siis kädet pään jatkoksi ja jalat suoriksi. Nosta 3x10 kertaa jalat ja kädet yhtä aikaa ilmaan. Liikkeen ei tarvitse olla iso.

Rinta

Asetu punnerrusasentoon, polvet ilmassa (pojat) tai lattiassa (tytöt). Punnerra 3x10 kertaa. Muista pitää selkä suorana, peppu alhaalla, ja kannattele myös päätä selkärannan jatkeena.

Ojentajat

Käy tuolille istumaan. Aseta kädet tuolin reunalle jalkojesi viereen. Nosta peppu pois tuolilta, ja laskeudu käsiesi varassa lattiaa kohti ja nosta ylös. Kyynärpäiden tulee osoittaa koko liikkeen ajan suoraan taaksepäin. Toista 3x10.

Vatsalihakset

Asetu lattialle selälleen, laita polvet koukkuun. Laita kädet niskan taakse, ja nosta yläselkä ylös lattiasta. Pieni nosto riittää, mieti vatsalihaksiasi liikettä tehdessäsi. Toista 3x10.

Extra vatsat

Lopuksi voit mennä Hoover-asentoon. Laita kyynärpäät lattiaan, vartalo suoraksi joko polvet lattiassa tai ilmassa. Pidä koko vartalo suorana, kannattele päätä, laske peppu alas. Pysy asennossa 10 laskun ajan. Toista 3 kertaa.

4. Rikollisuus:

Rikos ja rangaistus -tietopaketti

Rikos

on teko tai laiminlyönti eli tekemättä jättäminen, joka on määrätty laissa rangaistavaksi. Rikoksen voi tehdä joko tahallisesti tai tuottamuksellisesti. Tahallaan tehty rikos tarkoittaa sitä, että tekijä tietoisesti rikkoo lakia ja ymmärtää mitä seurauksia hänen teollaan on. Tuottamuksellinen rikos tarkoittaa sitä että sen tekijä on huolimattomuudessaan tai välinpitämättömyydessään toiminut niin että rikos on päässyt tapahtumaan, vaikka olisi sen omalla toiminnallaan voinut estää. Myös humalassa tehty rikos voi olla tahallinen! Humalatila ei siis koskaan ole mikään tekoa lieventävä asia. Rikokseen yllyttäminenkin katsotaan rikokseksi.

Rikosoikeudellinen vastuu

Rikosoikeudellisen vastuun alaikäraja on 15 vuotta. Tämä tarkoittaa sitä että jos rikoksen tekijä on tekohetkellä yli 15-vuotias, joutuu hän vastaamaan teostaan oikeudessa ja hänelle voidaan määrätä rikokseen sopiva rangaistus. Alle 15-vuotiaille ei voida määrätä rangaistusta, mutta he ovat kuitenkin velvollisia korvaamaan aiheuttamansa vahingot. Alle 15-vuotiaatkin ovat siis vastuussa teoistaan ja joutuvat niistä korvaamaan. Rästiin jääneet vahingonkorvaukset menevät ulosottoon, ja niitä aletaan periä siitä lähtien kun nuori täyttää 18 vuotta jokaisesta ansiotulosta, kunnes korvaukset on maksettu. Alle 15-vuotiaiden kohdalla oikeustoimien sijasta otetaan aina yhteyttä tekijän vanhempiin ja kunnan lastensuojeluviranomaisiin ja tilanteeseen puututaan lastensuojelun toimenpitein, vakavimmillaan sijoittamalla lapsi laitokseen.

Vahingonkorvausvelvollisuus

tarkoittaa sitä että rikoksen tekijä on velvollinen korvaamaan rikoksestaan aiheutuneet vahingot esimerkiksi maksamaan rikkomansa ikkunan tai pahoinpitelemänsä henkilön lääkärikulut ja korvaukset aiheutetusta henkisestä kärsimyksestä. Vahingonkorvausvelvollisuudelle ei ole alaikäraja.

Rangaistukset alle 18-vuotiaille

Sakkorangaistus on yleisin rangaistuksen muoto. Sakot määrätään aina tietynä määränä päiväsakkoja, joiden suuruus riippuu henkilön ansiotuloista. Pienin päiväsakon määrä on 6 euroa. **Ehdollinen vankeustuomio** tarkoittaa sitä että rikoksen tekijä on tuomion jälkeen tietyn ajan koeajalla, jolloin hänen tekemisiään seurataan tarkoin ja häntä tuetaan nuhteettomuuteen. Jos koeajalla suorittaa lisää rikoksia, astuu määrätty vankeustuomio voimaan. Suoraa **ehdotonta vankeustuomiota** ei voi lain mukaan määrätä alle 18-vuotiaille kuin vain hyvin painavista syistä. **Nuorisorangaistus** on alle 18-vuotiaille suunnattu erityinen rangaistuksen muoto, johon tuomitaan yleensä, jos rikoksen tekijällä on jo aiemmin ollut ehdollinen vankeustuomio. Nuorisorangaistus sisältää valvontatapaamisia ja siinä edellytetään koulutukseen ja työelämään perehtymistä.

Rikosrekisteriin

tulee merkintä, jos rikoksen tekijä tuomitaan ehdottomaan tai ehdolliseen vankeusrangaistukseen, yhdyskuntapalveluun, nuorisorangaistukseen tai sakkoihin näiden ohessa tai sijasta. Merkintä rikosrekisterissä vaikuttaa monen eri työ- tai opiskelupaikan haussa sekä asevelvollisuutta suoritettaessa. Merkintä rekisterissä säilyy rangaistuksen ankaruuden mukaan ja vaihtelee 5 ja 20 vuoden välillä.

Poliisirekisteriin

tulee merkintä kaikista tuomituista rikoksista, niistäkin, jotka eivät näy rikosrekisterissä. Merkinnot säilyvät rekisterissä 1-20 vuotta teon suuruudesta ja toistumisesta riippuen. Esimerkiksi yksittäinen näpistyssakko säilyy rekisterissä noin kolme vuotta. Poliisirekisteri näkyy kaikilla poliisi-, tulli- ja rajaviranomaisilla ja vaikuttaa näin aina heidän kanssaan asioidessa.

Laajemmin tietoa löytyy näistä osoitteista:

http://www.settinetti.fi/alltypes.asp?menu_id=746

<http://www.sovittelutoiminta.fi/index.phtml?s=126>

<http://www.porttivapauteen.fi/yhteiset/index.php?id=361>

<http://www.sovittelutoiminta.fi/oikeusopas>

Case-tehtäviä rikollisuudesta

Lue Rikos ja rangaistus -tietopaketti. Sen jälkeen lue kukin tapauskertomus ja vastaa niistä esitettyihin kysymyksiin tietopaketin ja omien tietojesi perusteella.

Tapaus 1:

Niko ja Jaska ovat kolmetoistavuotiaat kaverukset. He ovat juuri aloittaneet uuden harrastuksen, graffitit. Pojat ovat aiemmin harjoitelleet spray-maalauksen taitojaan Jaskan isältä saatuihin vanerilevyihin, mutta ovat nyt valmiita siirtymään suurempiin taideteoksiin ja tämän paikaksi he ovat valinneet lähi Alepan takaseinän. Siitä pojat eivät ole kuitenkaan tietoisia, että Alepalla onkin valvontakamera asennettuna niin että se on valmiina tallentamaan jokaisen hetken poikien maalailusta. Juuri kun he ovat aloittamassa graffitin maalaamista, iskee Nikolla pupu pöksyyn ja hän alkaa empiä että onkohan seinän töhriminen sittenkään järkevää. Mitä tapahtuu, jos he jäävätkin kiinni? Jaska vakuuttelee Nikolle ettei kukaan heitä saa kiinni ja mitä sitten jos saakin, heidän ovat alle 15-vuotiaita, eikä siitä seuraa kumminkaan yhtään mitään. Niinpä Nikokin rohkaistuu ja pojat alkavat työstää taideteostaan, valvontakameran tallentaessa kaiken nauhalle.

Mitä tapahtuu seuraavaksi?

Mitä seurauksia pojille teosta tulee?

Mitä neuvoja olisit antanut Jaskalle ja Nikolle?

Tapaus 2:

Niina ja Jenna käyvät peruskoulun yhdeksättä luokkaa ja ovat viisitoistavuotiaita. Kampin kauppakeskuksessa he ovat tutustuneet naapurikoulun tyttöjengiin, jonka kanssa he ovat joutuneet törmäyskurssille. Tyttöjen välillä on ollut moneen otteeseen sanaharkkaa, nimittelyä ja haukkumista.

Eräänä iltana Niina ja Jenna näkevät naapurikoulun jengiin kuuluvan Piian kulkevan yksin Kampin käytävällä. Niina ja Jenna kokevat tilaisuutensa tulleen kostaa Piialle kaikki riidat ja päättävät: "Hakataan toi huora!" Niina ja Jenna jäävät väijymään Piiaa eräälle hiljaisemmalle käytävälle aikeinaan käydä häneen käsiksi. Piian tullessa kohdalle tytöt hyökkäävät hänen kimppunsa, hakkaavat häntä, lyövät kasvoihin ja Piian kaatuessa maahan vielä potkivat häntä mahaan. Välikohtaus on kuitenkin pian ohi ja tytöt juoksevat karkuun Piian jäädessä maahan makaamaan.

Vaikka tytöt luulivat ettei ketään muita ollut paikalla, oli läheisen vaateliikkeen myyjä kuitenkin nähnyt tapahtuman ja hälyttänyt vartijat paikalle. Vartijat saivat Niinan ja Jennan kiinni ovilla ja kutsuivat poliisit paikalle, jotka ottivat tytöt huostaansa.

Pahoinpitelyssä Piialta murtui kylkiluita ja hän sai ruhjeita useisiin eri paikkoihin.

Kuinka tilanne mielestäsi etenee?

Mitä seurauksia Jennalle ja Niinalle teostaan tulee?

Tyttöjen välinen väkivalta on lisääntynyt huimasti viimevuosina. Mitä syitä tähän mielestäsi on?

Tapaus 3:

Tuomo ja Jarkko ovat 16-vuotiaat kaverukset. Eräänä perjantai-iltana he ovat viettämässä iltaa notkuen läheisellä ostarilla, kun heiltä loppuvat juomat. Kun kukaan ei suostu hakemaan heille lisää juotavaa, ehdottaa Tuomo, että Jarkko kävisi varastamassa Alepasta kaljaa. Tuomo ei itse halua mennä kauppaan, koska on jo jäänyt siellä aiemmin näpistämisestä kiinni.

Jarkko ei innostu ajatuksesta, sillä hän ei ole koskaan ennen varastanut mitään. Hetken taivuteltuaan Tuomo saa kuitenkin Jarkon suostumaan tekoon. Jarkko menee Alepan kaljahyllylle ja laittaa vaivihkaa mäyräkoiran reppuunsa. Myyjä kuitenkin on nähnyt tapahtuman valvontakamerasta ja kutsuu vartijan paikalle, joka saa Jarkon kiinni kassalla.

Kuinka tilanne mielestäsi etenee?

Mitä seurauksia Jarkolle tulee tapauksesta? Entäs Tuomolle?

Mitä itse olisit tehnyt jos olisit ollut Jarkon asemassa?

Pahat pojat –elokuva

1. Millaisia poikia elokuvan Takkusen pojat olivat?
2. Mitä muita keinoja pojilla olisi ollut selviytyä kuin varastaminen?
3. Kenen olisi pitänyt auttaa poikia selviytymään?
4. Mitä pojille lopulta tapahtui? Mitä muuta heille olisi elämäntapansa vuoksi voinut käydä?

5. Oma elämä.

Coco avant Chanel – elokuva

Teemat: muoti, menestyminen, elämäntarina

1. Millaista Cocon elämä oli? Miten se ajan myötä muuttui?
2. Millainen ihminen Coco oli?
3. Coco oli aikansa radikaali ja edelläkävijä. Kuinka sinä haluaisit muuttaa valloillaan olevaa muotia?
4. Millaista Cocon elämä olisi ollut, jos hän olisi mennyt naimisiin?
5. Mitä Cocon elämäntarinasta voisi oppia?

Kirje tulevaisuuteen ja menneisyyteen

Kirjoita itsellesi kirje 10 vuoden päähän. Mitä haluaisit kertoa tulevaisuuden minällesi elämästäsi tällä hetkellä? Mitä sinulle tällä hetkellä kuuluu? Mitkä asiat ovat hyvin ja mitkä huonosti? Miten toivot elämässäsi tapahtuvan ja elämäntilanteesi muuttuvan?

Kirjoita seuraavaksi itsellesi kirje menneisyyteen kun olit 5 vuotta nuorempi. Mitä kertoisit menneisyyden minällesi elämäsi tilanteesta? Mikä on polku jota olet kulkenut tullaksesi tähän pisteeseen? Mihin olet tyytyväinen itsessäsi? Mitä asioita haluaisit muuttaa elämässäsi? Mitä neuvoja antaisit nuoremmalle minällesi?

Käsitys itsestäni

Tehtävässä pohditaan millainen olen? Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen, millainen on käsitykseni itsestäni ja muista?

Arvioi itseäsi pohtimalla ja vastaamalla seuraaviin kysymyksiin.

1. Millainen oli perheeni, kun olin lapsi? Kuinka minä sopeuduin siihen?
2. Missä olimme kun olin 4-8-vuotias? Mikä paikka, elämäntilanne, kokemus tulee erityisesti mieleeni, kun ajattelen noita vuosia?
3. Millaisia isovanhemmat tai muut vanhat ihmiset olivat minun lapsuudessani? Mitä he merkitsivät minulle? Näenkö itsessäni mitään isovanhempieni piirteitä muistuttavaa?
4. Mitä kokemuksia luonnosta muistan erityisesti omassa elämässäni? Mitä merkitystä niillä on minulle?

5. Mitä kokemuksia minulla on eläimistä elämässäni? Mitä nämä kokemukset ovat merkinneet minulle?

6. Kuka oli auktoriteettini, kun olin lapsi? Kuinka minulle pidettiin kuria ja järjestystä? Olenko joskus elämässäni kapinoinut auktoriteettia vastaan ja millä tavoin? Kuka ja mikä on auktoriteettini nyt?

7. Kuinka saan itse aikaa järjestystä? Onko minulla itselläni arvovaltaa ja kuinka käytän sitä?

8. Kuinka suhtaudun ihmisiin uusissa tilanteissa? Olenko valmis menemään mukaan vai jäänkö mieluummin taka-alalle ja annan muiden tehdä ensimmäisen siirron? Olenko muuttunut tässä suhteessa vuosien mittaan?

9. Mitä ajattelen omista vioistani ja puutteistani? Olenko yrittänyt korjata niitä?

10. Mitä merkittäviä muutoksia olen läpikäynyt elämässäni? Mistä löysin voimaa muutokseen?
11. Millaisia kokemuksia stressistä, jännityksestä tai vaikeuksista minulla on elämässäni? Kuinka olen käsitellyt näitä kokemuksia?
12. Miten luonnehtisin omaa fyysistä olemustani, terveydentilaani ja sairauksiani? Mitä olen oppinut hoitaessani terveyttäni tai sairauksiani?
13. Mikä oli ensimmäinen kerta elämässäni, kun kuolema, ihmisen tai eläimen, vaikutti minuun? Mitä ajattelen kuolemasta nyt ja miltä se tuntuu?
14. Mikä oli nautittavin kokemukseni viime vuonna?

15. Milloin olen kokenut todellista epätoivoa? Mistä se tuli? Mistä löysin ratkaisun?

16. Milloin minulle on tapahtunut jotakin todella ihmeellistä? Mitkä ovat olleet seuraukset?

17. Minkä asian haluaisin muuttaa elämässäni tähän ajankohtaan mennessä ensi vuonna?

Millainen minä olen?

Millainen olet? Arvioi itseäsi seuraavien luonteenpiirteiden suhteen. Valitse kuvaavin numero asteikolta.

Jännittynyt 1 2 3 4 5 Rento

Rohkea 1 2 3 4 5 Arka

Suurpiirteinen 1 2 3 4 5 Huolellinen

Rauhallinen 1 2 3 4 5 Vilkas

Omalaatuinen 1 2 3 4 5 Tavallinen

Alakuloinen 1 2 3 4 5 Iloinen

Alistuva 1 2 3 4 5 Johtava

Puhelias 1 2 3 4 5 Hiljainen

Herkkä 1 2 3 4 5 Kova

Ärtynyt 1 2 3 4 5 Sopuisa

Ennakkoluuloinen 1 2 3 4 5 Ennakkoluuloton

Tunteellinen 1 2 3 4 5 Asiallinen

Seurallinen 1 2 3 4 5 Eristäytyvä

Itsevarma 1 2 3 4 5 Epävarma

Laiska 1 2 3 4 5 Ahkera

Huomaavainen 1 2 3 4 5 Itsekeskeinen

Oman elämän aarrekartta

Tarvitset aarrekartan tekemiseen kartongin (A4 tai A3) ja erilaisia aikakausi- ja sanomalehtiä.

Mieti seuraavia asioita:

- Mitkä ovat unelmiasi?
- Mitä asioita haluaisit tulevaisuudeltasi?
- Mitkä asiat ovat oman elämäsi aarteita, eli tärkeitä asioita joista et haluasi luopua, tai joita haluaisit elämäsi?

Leikkaa lehdistä kuvia ja otsikoita, jotka liittyvät unelmiisi ja liimaa ne kartongille. Voit sommitella kuvista juuri sellaisen aarrekartan kuin haluat! Tärkeitä on se että aarrekartta on juuri sellainen kuin itse haluat. Muista että omat unelmasi ovat juuri sinun unelmiasi. Älä mieti mitä sinun ”kuuluisi” unelmoida, sitä mitä vanhempasi tai kaverisi haluavat vaan keskity siihen mitä itse haluat elämästäsi!

Kun aarrekartta on valmis, mieti keinoja joiden avulla voisit päästä kohti unelmiasi. Laita kartta huoneesi seinälle ja tarkastele sitä ajoittain. Pikkuhiljaa huomaat suunnittelevasi keinoja, joilla pääset kohti unelmiasi.

Varo mitä unelmoit sillä ne saattavat toteutua ☺

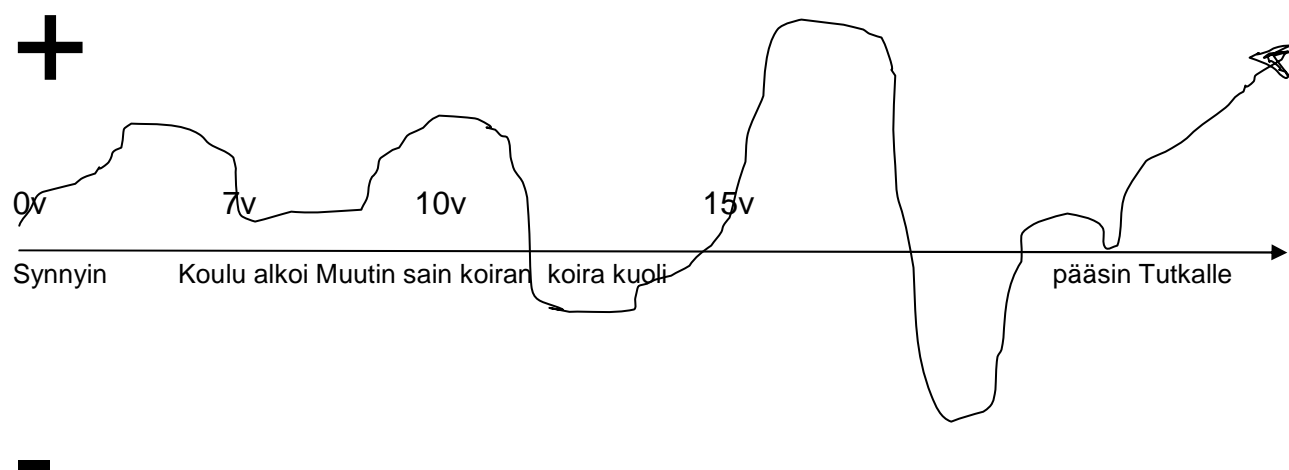

Oman elämän fiilisjana

Piirrä paperille jana, jonka alkupisteeksi merkitset oman syntymäsi ja loppuun tämän hetken. Merkitse janalle elämäsi merkittäviä tapahtumia (esim. aloitin koulun, muutin, sain koiran, se kuoli, pääsin Tutkalle). Piirrä sitten janan päälle fiiliskäyrä, millainen fiilis sinulla on ollut milläkin elämäsi hetkellä, niin että käyrän nollakohtana toimii jana, kun on ollut positiivinen fiilis, käyrä kulkee janan yläpuolella ja kun on negatiivinen fiilis, se kulkee janan alapuolella.

Kun käyrä on valmis, vastaa paperin toiselle puolelle kysymyksiin:
 Oliko käyrän laatiminen helppoa vai vaikeaa, ja minkä vuoksi?
 Mitä huomioita voit tehdä fiilisjanasta?
 Miten toivoisit fiilisjanan jatkuvan?

Esimerkki:

Pinnalla – tarinoita selviytymisestä nuorilta nuorille

Lue Pinnalla-kirjasta 3 kertomusta (tai halutessasi voit lukea vaikka koko kirjan!).

Kysymyksiä:

Keitä olivat kertomusten henkilöt ja mitä heille oli tapahtunut?

Mitkä asiat olivat auttaneet heitä elämässään eteenpäin ja kuinka he olivat selviytyneet ongelmistaan?

Kirjoita nyt oma tarinasi!

Mieti tarinassasi seuraavia asioita:

Kuka olet ja mitä sinulle on tapahtunut?

Mitkä asiat auttavat sinua pääsemään elämässä eteenpäin?

Ota tyhjä paperi ja kirjoita vapaasti omia ajatuksiasi. Voit vaihtoehtoisesti myös piirtää kuvan tai tehdä sarjakuvan.

Tummien perhosten koti -elokuva

Minkä vuoksi Juhani lähetettiin saareen?

Miten arvelet Juhaniin lapsuudessa tapahtuneiden asioiden vaikuttaneen hänen nykyiseen tilanteeseensa?

Mitkä asiat auttoivat Juhania selviytymään elämässään?

Miten arvelet, kuinka Juhaniille kävi kun hän pääsi saaresta pois?

Mitä asioita Juhanilta voisi oppia?

Turvapaikka

Joskus tulee sellainen olo, ettei jaksa mitään ja tahtoisi vain mennä johonkin piiloon, turvaan ja tahtoisi olla yksin. Luonto on rauhoittava paikka, jossa voi rentoutua ja rauhoittua. Aina ei kuitenkaan kaupungin keskellä ole luontoa tarjolla, joten on keksittävä vaihtoehtoisia keinoja rauhoittumiseen.

Valitse itsellesi oma luontokuva. Valitse sellainen kuva, johon mielellään menisit turvaan ja jossa voisit kokea olosi rauhoittuneeksi. Katsele kuvaa, tutustu siihen, ja mieti seuraavia asioita:

1. Valitse kuvasta paikka, johon haluat istua.
2. Mieti mitä luonnossa on. Mitä kuulet? Mitä haistat? Mitä näet? Oletko siellä yksin, vai voitko nähdä esimerkiksi eläimiä?
3. Miltä tuntuu istua luonnossa? Onko maa pehmeä, kova vai pisteleekö se? Tuuleeko ulkona, onko sinulla kylmä, vai onko sää tyyni ja lämmin? Tuleeko kasvoillesi varjoja?
4. Paikka jossa kuvassa istut, on sinun oma turvapaikkasi. Sinne ei kukaan pääse sinua häiritsemään. Mene mielessäsi tänne paikkaan silloin, kun haluat olla yksin ja kaipaat rauhaa.

5. Jos mieltäsi painaa jokin asia jonka haluaisit unohtaa, kaiva maahan kuoppa, jonne voit asian jättää. Turvapaikassasi sinun on tunnettava olosi hyväksi, siksi turhat murheet voi jättää pois.

6. Kun olet tutkinut kuvaa ja pohtinut yllä olevia asioita, voit kenties tuntea olosi hieman rauhallisemmaksi. Palaa turvapaikkaasi myöhemmin takaisin, jos siltä tuntuu. Mitä yksityiskohtaisemmin kykenet kuvittelemaan turvapaikan, sen parempi. Näin aivosi voivat vakuuttua siitä, että olet turvassa.

6. Mielen terveys ja päihteet.

Nuori ja alkoholi

Pohdi...

1. Miksi nuori ei voi juoda alkoholia kuin aikuiset?
2. Mitä riskejä humaltumisessa on?
3. Mitä teet, jos näet ystäväsi sammuneena alkoholin käytön seurauksena?
4. Mitä vaaroja pitkäaikaisessa alkoholinkäytössä on?

Miksi nuori ei voi juoda kuin aikuinen - alkoholinkäytön akuutit terveysriskit nuorille

Nuorelle alkoholilla ei mitään myönteisiä terveysvaikutuksia

Nuoren (tai ylipäänsä alle 40-vuotiaan) terveydentilalle alkoholilla ei ole mitään myönteisiä vaikutuksia. Siinä missä kohtuullisen alkoholinkäytön myönteisiä terveysvaikutuksia on havaittu vain keski-ikästä eteenpäin, alkoholinkäytöstä aiheutuvat terveysriskit ovat suurimmat nuorilla. Nuorten kohdalla lisääntynyt tapaturmariski on merkittävin terveyshaitta.

Alhainen verensokeri tavallinen lasten alkoholimyrkytysoire

Lasten ja varhaisnuorten elimistössä alkoholi saattaa helposti alentaa verensokeria. Aikuisilla aineenvaihdunta on kehittyneempi. Koska aivojen energiansaanti ja toimintakyky riippuvat veren sokerin pitoisuudesta, alkoholin aiheuttamasta verensokerin vähentymisestä voi seurata tajuttomuus, aivovaurio tai jopa kuolema. Tällöin veren alkoholipitoisuuden ei edes tarvitse olla kovin korkea.

Jo viisivuotiaan maksa hajottaa alkoholia samantasoisesti kuin aikuisen, joten vaaratekijä nuorilla ei ole alkoholin palaminen elimistössä. Sen sijaan matala verensokeri on tavallisin poliklinikoissa todettu lasten alkoholimyrkytysoire ja alkoholin aiheuttaman tajuttomuuden tai kuoleman syy.

Lapset saattavat altistua alkoholimyrkytykselle kokemattomuuttaan

Alkoholin humalluttavassa vaikutuksessa on tunnetusti huomattavia yksilöllisiä eroja. Runsaan alkoholimäärän nopea nauttiminen voi aiheuttaa alkoholimyrkytyksen. Alkoholimyrkytyksen riskiryhmän muodostavat ensi kertoja alkoholia nauttivat lapset ja nuoret, jotka kokemattomuuttaan ovat tulleet juoneeksi liikaa. Varsinaisina alkoholimyrkytyksinä pidetään vain tapauksia, joissa alkoholi on aiheuttanut hengityksen lamautumisen, sydämen pysähtymisen tai sammumisen seurauksena oksennukseen tukehtumisen.

Akuuttia haimatulehdusta myös nuorilla

Akuutti haimatulehdus on yleinen akuutin vatsakivun aiheuttaja ja sen ilmaantuvuus on lisääntynyt viimeisten vuosikymmenten aikana. Akuutti haimatulehdus voi ilmetä kaikilla, myös nuorilla. Alkoholi on usein syyllinen, sillä raju juominen lisää merkittävästi akuutin haimatulehduksen riskiä. Yli puolessa Suomessa diagnosoiduista tapauksista vastuussa on ollut alkoholi.

Nelli- Elokuva

Teemat: erilaisuus, yksinäisyys, erakoituminen

1. Miltä tuntuu ajatus siitä, että valtio voi pakkohuostaanottaa aikuisen ihmisen?
2. Oliko mielestäsi oikein, että Nelliin elämää alettiin tarkkailla? Miksi?
3. Miltä se mahtaisi tuntua, jos kukaan ei puhuisi samaa kieltä kuin sinä?
4. Mitä Nelli mahtoi ajatella nähdessään kaupungin/kaupan jne... ensimmäistä kertaa?
5. Olisiko Nelliä voinut auttaa muuten kuin viemällä hänet sairaalaan turvaan toimittajilta?
6. Miksi luulet Nelliin menneen sairaalassa täysin lukkoon?
7. Oliko oikein päästää Nelli takaisin metsään, elämään yksinkertaista elämää?

Prinsessa –elokuva

Teemat: mielenterveys, sijoitus

1. Mitä ajatuksia elokuva herätti?
2. Miltä Annasta mahtoi tuntua se, että oma äiti hylkäsi hänet laitokseen?
3. Miksi luulet Annan auttaneen muita ihmisiä?
4. Miltä vanhan ajan hoitokeinot vaikuttivat?
5. Oliko mielestäsi oikein, että Annan annettiin olla prinsessa?
6. Millainen ihminen Anna mielestäsi oli? Miten hänen persoonansa vaikutti muihin ihmisiin?
7. Oliko Anna onnellisempi kuin muut ihmiset? Miksi?

ROHKAISURYYPY

Rohkaisuryppy-tehtävä

1. Kirjoita paperille sana "rohkaisuryppy". Sen jälkeen mieti syitä siihen, miksi joku ottaisi rohkaisuryypyn. Tee aiheesta miellekartta.
2. Piirrä miellekarttaan yksi syy kerrallaan, miksi joku ottaisi rohkaisuryypyn.
3. Valitse 2-3 syytä, ja pohdi syyhyn liittyviä tunteita kartoittamalla niitä alla olevalla tavalla.

ero tyttöystävästä -> Viha, suru

konsertissa esiintyminen -> häpeä, hylätyksi tulemisen pelko
4. Kun karttasi on valmis, pohdi mitä syitä voi olla alkoholismin tai muun päihderiippuvuuden taustalla.
5. Lopuksi mieti keinoja, joiden avulla tunteita voisi paremmin käsitellä.

Skavabölen pojat – elokuva

Teemat: lapsuus, perheväkivalta, avioero, uusperhe, alkoholismi

- Millainen lapsuus elokuvan pojilla oli?

- Millaisia ongelmia perheellä oli?

- Miten lapsuus ja vanhemmat vaikuttivat siihen, millaisia pojat olivat nuorina?

- Olisiko joku voinut auttaa perhettä? Kuka?

- Millaisen tarinan kirjoittaisit omasta lapsuudestasi?

TARINA

Menneisyyden tutkimisen ja jäsentämisen avulla on mahdollista ymmärtää nykyiselle elämänpolulle johtaneet tekijät. Oman elämän muistot ovat menneiden tapahtumien tulkintoja nykyisyyden näkökulmasta. Kirjoittamalla omasta tai läheisensä elämästä ihminen sekä eläytyy kokemaansa uudelleen että luo järjestystä. Ehjä ja kokonainen kuva elämästä lisää elämönhallintaa ja antaa mahdollisuuden rakentaa tulevaa.

Tarinan kirjoittaminen voi auttaa ymmärtämään ja jäsentämään omaa tai läheisen riippuvuushistoriaa. Kirjoittamisen jälkeen on hyvä lukea tarina uudelleen. Kiinnitä huomiota tapahtumiin, tilanteisiin ja tunnetiloihin, jotka tarinassa korostuvat. Ne ovat usein olleet merkityksellisiä elämänsuunnan määräytymisessä. On mahdollista löytää suunta kohti toisenlaista tulevaisuutta - oman tarinansa kulkua voi muuttaa.

Kirjoita oma tarinasi. Käsittele tekstissä esimerkiksi kysymyksiä: Miksi käytän päihteitä? Mitä hyödyn siitä? Miltä se tuntuu? Miltä tuntuu olla ilman? Milloin aloitin päihteiden käytön, mikä minut siihen johti? Muistele tekstissä tapahtumia, mitkä tilanteet ovat johtaneet käyttämään päihteitä.

7. Ajanviete:

Oma kuvani...

Täydennä seuraavat lauseet itsestäsi...

1. Olen senlaatuinen ihminen, joka _____

2. Olen onnellisin, kun _____

3. Haluaisin työskennellä _____

4. Pidän ihmisistä, jotka _____

5. Ystävät luottavat minuun seuraavissa asioissa:

* _____

* _____

* _____

6. Asia, jonka osaan hyvin _____

7. Kymmenen vuoden kuluttua _____

8. Mieluisin harrastukseni on _____

9. Haaveilen mielelläni _____

10. Olen ylpeä itsestäni, kun _____

11. Ihminen, jota suuresti ihailen on _____

12. Jos saisin paljon rahaa, tekisin _____

13. Yksi asia, josta itsessäni pidän _____

14. Jos saisin toteuttaa yhden toiveen, toivoisin _____

15. Yksi vahvimista puolistani on _____

16. Kolme tärkeää päätöstä, jotka olen tehnyt elämässäni, ovat:

* _____

* _____

* _____

Valintani tänään olisi...

1. Jos olisin väri, haluaisin olla _____
koska _____
2. Jos olisin vuodenaika, haluaisin olla _____
koska _____
3. Jos olisin viikonpäivä, haluaisin olla _____
koska _____
4. Jos olisin tietty ajankohta päivästä, haluaisin olla _____
koska _____
5. Jos olisin soitin, haluaisin olla _____
koska _____
6. Jos olisin vaatekappale, haluaisin olla _____
koska _____
7. Jos olisin kukka, haluaisin olla _____
koska _____
8. Jos olisin kuukausi, haluaisin olla _____
koska _____
9. Jos olisin hedelmä, haluaisin olla _____
koska _____
10. Jos olisin numero, haluaisin olla _____
koska _____

11. Jos olisin valtio, haluaisin olla _____

koska _____

12. Jos olisin jälkiruoka, haluaisin olla _____

koska _____

13. Jos olisin tunne, haluaisin olla _____

koska _____

14. Jos olisin puu, haluaisin olla _____

koska _____

15. Jos olisin kenkä, haluaisin olla _____

koska _____

16. Jos olisin eläin, haluaisin olla _____

koska _____

17. Jos olisin lintu, haluaisin olla _____

koska _____

18. Jos olisin työkalu, haluaisin olla _____

koska _____

19. Jos olisin vettä jossakin muodossa (joki, järvi, meri jne..) haluaisin olla _____

koska _____

Mitä tehdä Helsingissä?

Tutkinta-asema sijaitsee Hakaniemessä eli aivan lähellä Helsingin keskustaa. Tutkan lähistöltä löytyy paljon mielenkiintoisia paikkoja joissa vieraila ja harrastaa. Osa paikoista on aivan kävelymatkan päässä ja osaan niistä pääsee kätevästi kulkemaan julkisilla kulkuneuvoilla. Tutkan läheltä kulkee metro sekä useat raitiovaunu- ja bussilinjat, joten Tutkalla olet otollisella paikalla kaupunkiin tutustumista varten!

Valitse listasta sinua kiinnostavia kohteita ja neuvottele ohjaajan kanssa, milloin pääsisit tutustumaan niihin!

Paikkoja kartalla:

- Kallion kirjasto
- Kallion uimahalli
- Linnanmäki
- Brahen urheilukenttä, talvisin tekojäärata ja luistelumahdollisuus
- Tyttöjen talo, katso lisätiedot alemmaa
- Uimastadion, auki 9.5.-11.9.2011 ma-la 6.30-20 su 9.00-20.00
- Olympiastadion
- Töölön kisahalli, monipuoliset liikuntamahdollisuudet, mm. kuntosali
- Töölönlahden lenkki, n. 2,2 km mittainen lenkki jota voit kävellä tai juosta
- Kaisaniemen kasvitieteellinen puutarha, trooppinen puutarha keskellä kaupunkia,
- Nuorten toimintakeskus Happi, katso lisätiedot

Tyttöjen talo

Olemme täällä juuri sinua varten 10-28-vuotias tyttö tai nuori nainen. Löydät varmasti juuri sinulle sopivia juttuja, puuhastelua, tukea ja apua vaikeuksiin ja pohdintoihin. Mahdollisuuksia osallistua Tyttöjen Talon toimintaa on monia. Voit tulla paikanpäälle, astua ovesta sisään, rauhoittua kaikesta hälinästä ja nauttia tunnelmasta.

Voit oleilla, osallistua erilaisiin ryhmiin, tutustua talon aikuisten ja tyttöjen kanssa tai viettää hetken vain itsellesi. Valitse mitä Tyttöjen Talo voi juuri sinulle tarjota. Kuuntelemme sinua ja vaihdamme mielellämme kokemuksia, ajatuksia tyttöydestä, naiseudesta, elämästä ja kaikista ihmetyksistä maan ja taivaan välillä. Täällä on mahdollisuus kohdata kaiken ikäisiä, näköisiä, monenlaisia tyttöjä ja naisia. Täällä voit olla juuri sinä ja sinulle on tilaa pohtia kuka olet.

Tyttöjen Taloon voit poiketa vaikkapa kahville ja tiedustella sen toiminnasta ja ryhmistä jotka sinua kiinnostavat. Lisäksi Tyttöjen Talo sijaitsee vain kivenheiton päässä Tutkalta.

Aukioloajat: Ma-Ti 14-20, Ke 14-17, To 14-20. Kesällä Tyttöjen Talo on suljettu ja se aukeaa 4.9.2011.

(Lähde: Tyttöjen Talo, <http://www.tyttojentalo.fi/fi/etusivu/>)

Nuorten toimintakeskus Happi

Oletko 15-25-vuotias ja vailla tekemistä?

Ei hätää. Hapessa pääset tekemään juuri sitä mitä haluat: löytyy leffoja, teatteria, musaa, pelejä, käsitöitä, tanssia, bilistä, pingistä, kokoontumistiloja, tapahtumajärjestämistä ja paljon muuta!

Ai et osaa? Me opetetaan.

Ai ei oo kamoja? Me lainataan.

Ai ei oo tiloja? Meiltä saat nekin.

Nuorten toimintakeskus Hapen löydät osoitteesta Sörnäisten rantatie 31. Tule käymään ja lakkaa murehtimasta. Tekemistä kyllä löytyy.

Don't worry, be Happi.

Hapessa voit vain joko hengaila ja tutustua uusiin kavereihin tai ottaa osaa monenlaisiin tapahtumiin, mutta Happi tarjoaa myös erinomaiset puitteet monenlaiseen harrastamiseen, mm askarteluun, musiikin äänittämiseen, videoeditointiin ynnä muuhun.

Helpoiten Hapteen löydät Sörnäisten tai Kalasataman metroasemilta.

(Lähde: Nuorten Toimintakeskus Happi, <http://happi.nettiareena.fi/>)

